

Hvor nært står Ole Brumm Winnie-the-Pooh?

-

En prøving av
The Retranslation Hypothesis
på tre norske oversettelser av
Winnie-the-Pooh

Gunnar Sørensen

Masteroppgave

Institutt for lingvistikk, områdestudier og europeiske språk

Oversettelse

Universitetet i Oslo

Høsten 2014

Forord

Denne oppgaven er blitt til over lang tid.

Det har krevet en hel del av meg å få den til i en periode med sykdom, utenlandsopphold, fordobling av familien og jobb. Ting er blitt formet langsomt i denne oppgaven. Jeg håper at det også har innebåret en modningstid for stoffet og problemstillingene.

En stor og varm takk til min veileder, førsteamanuensis Bergljot Behrens, for å ha tatt meg imot, holdt kontakten og oppmuntret meg gjennom den lange tiden. Hennes helt egne blanding av usentimental fasthet og omsorg er ganske spesiell. Begge ingredienser har vært uunnværlige bidrag til at oppgaven nå er fullført.

Og selvfølgelig en enda mye større - og enda varmere – takk til Camilla som har tatt på seg så mye for at jeg skulle få frigjort tid. Om dette har krevet mye av meg, har det ikke krevet noe mindre av henne. Og dessuten en ekstra takk for alle konstruktive innspill i arbeidet. Hennes erfaring og utrolig sikre bedømmelse av så mange sider ved å skrive en slik oppgave har vært bokstavelig talt uvurderlig.

Innhold

Forord.....	2
Innhold	3
1. Innledning	5
2. Teori.....	8
2.1 Nyoversettelseshypotesen.....	8
2.2 Nærhet i oversettelse.....	10
2.3 Ekvivalens.....	17
2.3.1 Peter Newmark.....	19
2.4 Forholdet mellom nærhet og ekvivalens.....	21
2.5 Systemisk-funksjonell tilnærming	22
2.5.1 Metafunksjonene	23
2.5.2 Transitivitetssystemet	25
2.5.3 Den syntagmatiske og den paradigmatiske aksen	27
2.5.4 Språk i kontekst	27
3. Metode	29
3.1 Nærhet	29
3.2 Tekstmateriale.....	29
3.3 Funksjonell analyse	29
3.4 Utvalg.....	32
3.4.1 Frekvens som mål på særpreg i teksten.....	32
3.5 Analyse	32
4. Analyse - funn.....	34
4.1 Utvalg av tekst – utvalg av data.....	34
4.2 Tekstutvalg	35
4.3 Oppsett av analysen	36
4.4 Analyse av utdrag fra kapittel 1	39
4.5 Analyse av utdrag fra kapittel 2.....	53
4.6 Analyse av utdrag fra kapittel 4.....	61
4.7 Oversikt over funn	78
4.7.1 Oversikt over funn - kap. 1	78
4.7.2 Oversikt over funn - kap. 2	83
4.7.3 Oversikt over funn – kap. 4:	85

4.8 Analyse av funn	89
4.8.1 Fordeling av avvik mellom oversettelsene	89
4.8.2 Om kategoriseringen	91
4.8.3 Utelatelser og tilføyelser	92
5. Diskusjon	93
5.1 Avvik og nærhet.....	93
5.2 Det subjektive inntrykket contra resultatet	95
6. Konklusjon.....	97
6.1 Videre forskning	97
6.2 En sluttkommentar om Nyoversettelseshypotesen.....	98
7. Referanser:	100

1. Innledning

Fra tid til annen snakker man om et lands kulturarv. Denne arven består av mange ulike ting, og noen av dem er bøker. Noen av dem er bøker av utenlandsk opprinnelse. Slik er det med Ole Brumm. Han er blitt en del av den norske kulturarven. Enten man tenker på Ole Brumm som en figur, et begrep eller en historie, er han og hans univers noe de aller fleste nordmenn kjenner til og har et forhold til. Som barn ble vi alle lest for i bøkene om ham, i tillegg til Torbjørn Egners jevnlige opplesninger på NRK. Og når vi selv har fått ban, har vi sannsynligvis gjenopptatt kontakten med Ole Brumm og hans venner.

Og de fleste i Norge forbinder utvilsomt Ole Brumm med Thorbjørn Egner. Mange vet nok at historien opprinnelig er engelsk og kanskje at forfatteren het A. A. Milne. Men det originale universet, hvor Ole Brumm heter Winnie-the-Pooh og Nasse Nøff heter Piglet, er ikke kjent for mange. Skikkelsen heter Ole Brumm, og Thorbjørn Egner forteller om ham. Slik er det for de fleste.

Den første oversettelsen til norsk av Winnie-the-Pooh kom i 1932, bare seks år etter at originalen kom ut i Storbritannia (Milne, 1926). Det var ikke Thorbjørn Egner som laget den, men en dame ved navn Rikka Bjølgerud Deinboll som ikke så mange har hørt om, men som oversatte et stort antall barne- og ungdomsbøker og var en pioner innenfor norsk bibliotekvesen og særlig skolebiblioteksordningen. Det var Rikka Deinboll – ikke Thorbjørn Egner – som laget den norske utgaven av Winnie-the-Poohs univers og gav de norske navnene til figurer og steder.

For den som er vant til Egners Ole Brumm, er det forvirrende å lese i den første utgaven av Ole Brumm fra 1932. Det er historiene om Ole Brumm, men de er litt annerledes. Og noe er helt annerledes. Selv om navnene er de samme, og ofte stilen og stemningen også, er leseropplevelsen ofte annerledes enn hos Egner. Noen ganger kommer man til avsnitt som nesten ikke er til å kjenne igjen fra Egners versjon.

Det finnes også en nyere, tredje oversettelse. Den ble første gang utgitt i 1993, og er laget av Tor Åge Bringsværd og Marianne Koch Knudsen (denne oversettelsen er heretter kalt TÅB) (Milne, 1993). Leseropplevelsen er også her en annen enn både Egner og Deinbolls oversettelser. Mitt første, subjektive inntrykk av denne oversettelsen var at Deinbolls og

Egners oversettelser stod nærmere hverandre enn TÅBs oversettelse stod til noen av de to tidligere.

En sammenlikning av de tre norske oversettelsene med den engelske originalen gav tilsvarende et førsteinntrykk av at TÅB hadde laget en oversettelse som holdt seg nærmere kildeteksten enn de to første. Deinbolls oversettelse virket i sammenlikning som en friere gjengivelse. Egner hadde i stor grad tatt utgangspunkt i Deinbolls tekst, videreført store deler av den, men så ofte valgt andre løsninger, på ulike nivåer gjennom hele teksten at hans oversettelse stod som den frieste og den som lå lengst unna originalen.

Subjektive inntrykk er ikke grunnlag for troverdig analyse. Men de kan være et utgangspunkt for problematisering. Hva ligger det i at TÅB eventuelt «holder seg nærmere kildeteksten»? Hva betyr nærhet når det brukes om oversettelser? Hva består det i hvis Deinbolls oversettelse er en «friere» gjengivelse av kildeteksten? Er det mulig å finne en systematisk måte å gi svar på disse problemstillingene på?

For å komme over fra subjektive inntrykk til systematiske, underbygde fakta trengs et begrepsapparat og et teoretisk fundament sammen med en metode for å måle og systematisere likheter og forskjeller i tekstene, og sette dem inn i et faglig rammeverk.

Et av mine utgangspunkter er doktoravhandlingen «Confronting the Retranslation Hypothesis: Flaubert and Sand in the British Literary System», av Sharon Deane (Deane, 2011). Hun sammenlikner oversettelsene av to bøker som er oversatt fra fransk til engelsk en rekke ganger for å prøve en hypotese kalt «The Retranslation Hypothesis» («Nyoversettelseshypotesen»). Hun gjennomfører testen ved å måle oversettelsenes nærhet til originalen gjennom å analysere dem med en tilnærming basert på systemisk-funksjonell lingvistikk (SFL). Ved å bruke et begrepsapparat som fokuserer på universelle funksjoner som tekster på alle språk må ivareta, får man mulighet til å sammenlikne tekstenes innhold og funksjon på måter som «hever seg over» inkongruenser mellom språkene på syntaktisk, morfologisk eller semantisk nivå.

Denne oppgaven er også en prøving av nyoversettelseshypotesen. Gjennom en SFL-basert analyse av utvalgte tekstdeler i originalen og i de tre norske oversettelsene av Winnie-the-

Pooh har jeg målt nærhet og avvik mellom de norske oversettelsene, og mellom oversettelsene og originalen.

Nyoversettelseshypotesen er ikke tidligere systematisk testet på denne måten i oversettelser til norsk, så vidt jeg vet. Den er et sentralt begrep i oversettelsesstudier, og jeg mener at det gir viktig kunnskap å teste den mellom mange ulike språk og kulturer. Denne oppgaven er mitt bidrag.

I kapittel 2 presenterer jeg det teoretiske fundamentet for oppgaven og gjennomgår de mest sentrale begrepene.

I kapittel 3 gjør jeg rede for metoden som jeg benytter til analysen.

I kapittel 4 analyserer jeg nærhet til originalen i utvalgte tekstutdrag fra de tre versjonene.

I kapittel 5 analyseresultatene og en diskusjon av det jeg har funnet.

I kapittel 6 konkluderes undersøkelsen.

2. Teori

2.1 Nyoversettelseshypotesen

I sin avhandling *Confronting the retranslation hypothesis: Flaubert and Sand in the British library system* (Deane, 2011). prøver Sharon Deane en kjent hypotese innen oversettelsesstudier som er blitt kjent som «The Retranslation Hypothesis» («Nyoversettelseshypotesen») Hypotesen går ut på at en ny oversettelse av en tekst som tidligere er blitt oversatt til et språk, alltid tenderer til å ligge nærmere kildeteksten enn tidligere oversettelse/-r har gjort.

“later translations tend to be closer to the source text” (Chesterman, 2004, s. 8)

Idéene hypotesen er fundert på, er gamle, men den ble første gang brakt inn i moderne oversettelsesstudier da den ble formulert av Paul Bensimon (Bensimon, 1990) og Antoine Berman (Berman, 1990) i 1990 i et nummer av det franske tidsskriftet *Palimpsestes*. De gir dels ulike og dels overlappende grunner til at det skulle være slik. Bensimon er opptatt av at en førsteoversettelse ofte er en naturalisering av et fremmed verk og et forsøk på å få innpass ved å integrere en fremmed kultur inn i målkulturen. En slik integrering er nødvendig, mener han, for å sikre en god mottakelse av verket i denne kulturen. I senere oversettelser, når man ikke er nødt til å prioritere en slik introduksjon, vil man kunne tillate seg å lage en oversettelse som ligger nærmere originalen, og i større grad bevare den kulturelle distansen mellom kildetekst og målkultur. Berman legger vekt på at en oversettelse alltid vil være et uferdig forsøk, og at senere oversettelser har forutsetning for å forbedres, og etter Bermans syn betyr det at den legges nærmere kildeteksten.

Nyoversettelseshypotesen er siden blitt gjenstand for omfattende diskusjon. En del av diskusjonen har tatt for gitt at det faktisk forholder seg slik som hypotesen postulerer, og har forsøkt å formulere en rasjonale for hvorfor det skulle være slik. I den tyske romantikken var det en utbredt oppfatning at når en ukjent, oversatt tekst skal utarbeides for å bli introdusert i en ny kultur, vil oversetteren tendere til å velge en form og en lokalisering som ligger nærmere målkulturen enn kildekulturen. Goethe mener at gjentatte oversettelser reflekterer tre stadier, hvor det første er å bli kjent med et fremmed land på våre egne premisser, det andre er når oversetteren flytter seg inn i målkulturen, og presenterer teksten som om den

var hans egen, og det tredje når målet er å oppnå perfekt identifisering med utgangsteksten (Deane, 2011, s. 7).

Hjemliggjøringen gjøres for å øke sjansene for en god mottakelse, gjenkjennelse og anerkjennelse i målkulturen. Når behovet for en gjenoversettelse av teksten melder seg, er det fordi teksten har fått et fotfeste i målkulturen. Et slikt fotfeste vil gi oversetteren frihet, mot og inspirasjon til å fjerne seg mer fra målkulturens uttrykksformer enn oversetteren av originalen hadde mulighet for, og bevege seg mer i retning av kildetekstens og kildekulturens tradisjoner og formuleringer. En tredje og fjerde oversetter vil ha mulighet til å nærme seg kilden i enda større grad.

Disse idéene er tatt opp av en lang rekke nåtidige teoretikere. Flere har kommentert at det i liten grad er blitt diskutert og forsket i hvorvidt det faktisk er slik at senere oversettelser er nærmere kildeteksten enn tidlige. Sharon Deane kaller det «disproporsjonalt» at det er publisert så lite arbeid hvor nyoversettelseshypotesen faktisk blir diskutert (Deane, 2011, s. 1), og siterer Susam-Sarajeva, som sier at teoretiske diskusjoner omkring hypotesen er «heller sjeldne» (Susam-Sarajeva, 2003), og Brisset, som kaller det som finnes «assez mince» («ganske tynt») (Brisset, 2004, s. 41).

Deane legger til grunn at den manglende kritikken av nyoversettelseshypotesen kan skyldes en utbredt, nesten apriorisk, betraktning om at en førsteoversettelse i sin natur nødvendigvis er et uferdig produkt, - og kaller på korleksjon og forbedrende versjoner (Deane, 2011).

Deane refererer flere forskningsresultater hvor hypotesen er forsøkt prøvet. Resultatene har vært sprikende. De to finske forskerne Paloposki og Koskinen har publisert en undersøkelse av ulike oversettelser til finsk av «Tusen og en natt», der de ikke fant noe som de tolket som en styrking av Nyoversettelseshypotesen (Paloposki og Koskinen, 2004). De fører en omfattende diskusjon rundt hypotesen i artikkelen, og blant annet tar de til orde for mulige nyanseringer av hypotesen, hvor ulike kontekstuelle faktorer blir inkludert, f.eks. i hvilken tidsperiode de sammenliknede oversettelsene er gjort, forholdene rundt utgivelsene og hvilke oversettere som har vært involvert.

Paloposki gjengir også en undersøkelse fra 1997 hvor Oittinen har sett på tre oversettelser av «Alice in Wonderland» til finsk (Oittinen, 1997). Oittinen konkluderer med at hennes funn

styrker Nyoversettelseshypotesen. Men Paloposki føyer til at det i tiden mellom Oittinens undersøkelse og deres artikkel er kommet enda en oversettelse, som Paloposki beskriver som klart mer hjemliggjørende enn den siste forut for disse.

Ett punkt som Paloposki tar opp, og som Deane slutter seg til, er om de dataene (myke eller harde) som danner grunnlag for RH kan skyldes at en generell tendens i oversettelsesstrategi har endret seg over tid i en retning som gir seg uttrykk i mindre domestisering og mer nærhet til originalteksten. I så fall er Nyoversettelseshypotesen fundert på en mistolking av årsakene til en observert effekt.

Paloposki tar også opp en alternativ betraktning: Kanskje nyere oversettelse, gjennom det at den har et språk som ligger i tid nærmere nåtidens, tenderer mot å fortone seg som nærmere originalen:

“...it may be that the perceived ‘fidelity’ of the translation depends on how closely it resembles our own interpretation of the text, and contemporary translations thus appear to be more faithful than previous ones that address different audiences and meet different expectations.”

(Paloposki, 2004, s. 33)

I så fall vil hypotesen kunne være selvoppfyllende.

Paloposki viser også at nyoversettelseshypotesen noen ganger er dysfunksjonell å bringe inn i diskusjonen (Paloposki, 2004, s. 35). For eksempel i de tilfelle der oversetteren har hatt en spesifikk hensikt med en gjenoversettelse som bevisst går i en annen retning enn det å nærme seg utgangsteksten, er det åpenbart ikke meningsfylt å tilskrive forskjellene i oversettelsene det faktum at en av dem ble gitt ut før de(n) andre.

2.2 Nærhet i oversettelse

Fordi nyoversettelseshypotesen postulerer at noen oversettelser vil være «nærmere» originalen enn andre, er det nødvendig at begrepet nærhet i oversettelse operasjonaliseres. Nærhet i oversettelse kan måles langs forskjellige akser (Deane, s. 28). En av aksene hun tar for seg, er lingvistisk nærhet. Den andre er kulturell nærhet.

I sin håndtering av lingvistisk nærhet bruker Deane begrepene «konformerende» og «deformerende» former i oversettelse. Disse begrepene er hentet fra Antoine Bermans teorier

om språk og oversettelse. Berman har i sitt essay *Translation and the Trials of the Foreign* (2004) formulerer det synspunkt at det i enhver oversettelse opptrer «tekstlig deformering».

Begrepet betegner en uønsket hjemliggjøring av den oversatte teksten som hindrer den fra å bli det «oppgjøret med det fremmede» («*trial of the foreign*») som den skulle ha vært. Ifølge Berman opptrer slik hjemliggjøring alltid i en oversatt tekst. Det er en illusjon hvis en oversetter tror at hun kan unngå deformering, uansett hvor bevisst hun er på fenomenet, fordi den i stor grad skjer på ubevisste måter:

“... the play of deforming forces is freely exercised. Every translator is inescapably exposed to this play of forces, even if he (or she) is animated by another aim. More: these unconscious forces form part of the translator’s being, determining the desire to translate. It is illusory to think that the translator can be freed merely by becoming aware of them.”

(Berman, 2004, s. 278)

Deformeringen står for Berman i veien for utforming av gode oversettelser. Han viser til det han beskriver som en tusenårig tradisjon som har som mål å naturalisere den fremmede teksten, å ta fra den mest mulig av dens fremmede trekk, istedenfor å gjøre det som skulle ha vært oversetterens mål; å «ta imot det fremmede som noe fremmed» (Berman, 2004, s. 277).

Han medgir at oversettere har med seg og bruker ulike teknikker og metoder for å motvirke deformering, men det skjer tradisjonelt på intuitive og tilfeldige måter.

Berman har satt opp en liste (Berman, 2004) med tolv forskjellige former for deformering som opptrer i oversettelse av prosa:

1. Rationalization - Rasjonalisering

Endring av syntaktiske strukturer og rekkefølgen av setninger ut fra bestemte normer for diskurs og elementers rekkefølge.

2. Clarification - Klargjøring

Eksplisitering ved klargjøring av det skjulte og implisitte i utgangsteksten; *“what does not wish to be clear in the original”* (Berman, 2004, s. 289).

3. Expansion - Ekspansjon

«En «utbretting» av det som er «sammenbrettet» i originalen» (Berman, 2004, s. 289).

Gjøres for å oppnå rasjonalisering og klargjøring.

4. Ennoblement and popularization - Poetisering og popularisering

Å gjøre oversettelsen mer eller mindre elegant og velformulert enn utgangsteksten.

5. Qualitative impoverishment – Kvalitativ utarming

Forflatning ved bruk av ord i oversettelsen som mangler assosiasjonsrikdommen som ordet/uttrykket i originalteksten hadde.

6. Quantitative impoverishment – Kvantitativ utarming

Tap av leksikalsk variasjon. Når et spekter av ulike ord eller uttrykk som refererer til samme ting blir oversatt med ett eller et mindre utvalg ord/uttrykk.

7. The destruction of rhythms – Ødeleggelsen av rytmer

Ødeleggelse av språklig rytme i en tekst. Størst risiko for å risikere med poesi og drama.

8. The destruction of underlying networks of signification –

Ødeleggelse av underliggende nettverk av tegn

Litterære verk inneholder skjulte forbindelser mellom tegnene de består av, hvor visse tegn passer sammen og danner forbindelser som er viktige for den litterære opplevelsen. Uten disse går en sentral dimensjon i litteraturen tapt.

9. The destruction of linguistic patternings – Ødeleggelse av lingvistiske mønstre

Manglende overføring av mønstre og tendenser på setnings- og syntaksnivå.

10. The destruction of vernacular networks or their exoticization -

Ødeleggelse av språklige mønstre fra morsmålet eller eksotiseringen av disse

Som morsmål har kildeteksten mønstre og karakteristika, som slang, dialekter og sosiolekter, eller ikke-standard grammatiske trekk. Oversettelse av slike har tradisjonelt skjedd som en eksotisering, for eksempel gjennom kursivering av slike elementer i teksten, eller ved å bruke slang eller dialekt fra målspråket.

11. The destruction of expressions and idioms – Ødeleggelse av uttrykk og idiomer

En kildetekst består av bilder, metaforer, figurer, ordtak, etc. som er spesifikke for kildespråket og dets fortolkning av verden. For å gjøre målteksten forståelig overfører oversetteren tradisjonelt disse som tilsvarende bilder, etc., i målspråket. Det er et angrep på selve diskursen i kildeteksten, sier Berman. Som eksempel avviser han at det det er en oversettelse når et ordtak i kildespråket overføres til et ordtak i målspråket med tilsvarende meningsinnhold.

12. The effacement of the superimposition of languages – Forflatning av samspillet mellom språklige varianter

En litterær tekst inneholder samspill som oppstår i møtet mellom dialekter og/eller ulike varianter av standard språk. Kan meget vanskelig overføres i en oversettelse.

Listen er meget komplett, og beskriver avvik på mange forskjellige nivåer. Under analysen av tekstutvalget kommer jeg delvis til å bruke disse kategoriene til å karakterisere de avvikene jeg finner.

I essayet utlegger Berman hvordan det avvikende ved språkbruken er noe av det essensielle ved anerkjent skjønnlitteratur, en viktig del av det som får disse verkene til å stå ut i forhold til andre tekster. Han bruker uttrykk som formløshet (shapelessness»), dårlig tekst («bad writing») og mangel på kontroll («lack of control») for å beskrive hvordan de mest anerkjente forfatterne og deres verker skiller seg ut.

Fordi dette er et så viktig element i skjønnlitteraturen, er deforming, hjemliggjøring og homogenisering som er dypt innebygget i oversettertradisjonen svært uheldig. Bermans ønsker å utvikle en analyse og metodikk som motvirker deforming på en systematisk måte. Målet er å slippe til det fremmede og avvikende i oversettelsen. For bare slik kan de viktigste sidene av tekstens innhold, mening og vesen formidles også til leseren av den oversatte teksten.

Deanes prosjekt er å måle ulik grad av nærhet i ulike oversettelser, for så å bruke måleresultatene til å teste The Retranslation Hypothesis. Hun starter diskusjonen om nærhet med å konstatere at det innenfor oversettelsesforskning ikke er noe stort engasjement

omkring verken hvordan nærhet kan defineres eller hvordan den kan studeres. Hun velger derfor i avhandlingen sin egen definisjon, som er tilpasset det hun tar for seg: å studere nærhet gjennom en multiple-case-studie.

Deane sier at nærhet i oversettelse kan måles langs en rekke forskjellige akser. Hun begrenser sine undersøkelser til to forskjellige former for nærhet, nemlig det hun kaller for lingvistisk nærhet og kulturell nærhet. Jeg omtaler bare det hun sier om lingvistisk nærhet, som er relevant her.

For lingvistisk nærhet setter hun opp en definisjon hvor hun avviser endimensjonale oppstillinger som fokuserer ensidig på f.eks. skillet mellom språkets form og innhold. Hun avviser også at nærhet til kildeteksten er det samme som en fremmedgjørende oversettelsesstrategi, fordi oversettelsesprosessen er mer komplisert enn det som fanges opp av slike forenklinger.

Hun fastholder likevel ideen om et fundamentalt skille mellom form og innhold i språklige ytringer, og legger også til et skille mellom konformerende og deformerende form. Deane definerer ikke egentlig hva hun legger i disse begrepene, men hun bruker dem slik i diskusjonen at det fremgår at dette betegner forholdet mellom den konkrete språkbruken i en tekst og måten språket normalt brukes på i den språklige situasjonen som foreligger. Deformerende form er en avvikende, uvanlig eller unormal språkbruk, en språkbruk som tiltrekker seg oppmerksomhet. Konformerende form er et motsatte: standard, normal språkbruk som ikke er bemerkelsesverdig.

Denne tilnærmingen har likhetstrekk Gideon Tourys tilnærming til oversettelse og Descriptive Translation Studies (DTS), hvor han også ser på hvilke normer som styrer oversetteren og oversettelsen, og ha disse normene gjør for relasjonen mellom språkbruken i den oversatte teksten og språkbruken i tilsvarende originaltekster på målspråket (Toury, 2005).

Deanes utgangspunkt dreier seg om forholdet mellom kildeteksten og kildespråket (Deane, 2011). Ifølge Deanes definisjon er nærhet i oversettelse en funksjon av i hvilken grad oversettelsen gjenskaper konformerende, henholdsvis deformerende, former i målteksten.

Et teoretisk grunnlag for denne tilnærmingen finner hun i Philip E. Lewis' begrep «abusive fidelity» (Lewis, 2000). Med basis i Derridas tekster om oversettelse konstaterer Lewis at konvensjonelle forventninger gir oversetteren en umulig oppgave. Han skal helst gjenskape både kildetekstens form og innhold i den teksten han skaper på et annet språk. Lewis påviser at det er så mange forskjeller mellom ulike språk, på så mange plan, at en slik ambisjon er umulig å oppfylle. Å gjenskape form ser Lewis som åpenbart umulig, siden både fonologi, leksikon og syntaks er ulikt i ulike språk.

Å gjenskape innhold gir han også begrensede muligheter for. Innholdet i en tekst er det bare mulig å få innsikt i gjennom en fortolkning. Denne fortolkningen må gjøres ikke bare på grunnlag av språklige elementer og relasjoner i teksten, men også ut fra de språklige og ikke-språklige omgivelsene teksten eksisterer i: andre tekster den relaterer seg til, diskursen den er en del av, tidspunktet den er skrevet på, hvem den er skrevet til, og så videre.

At man deretter skal lykkes i å gjenskape resultatet av denne fortolkningen med tradisjonelle oversetterteknikker, ser Lewis også som umulig. Et språk er en spesifikk beskrivelse av verden. Å overføre innholdet av noe som sies på dette språket til et annet språk – som er innrettet for å gi en annen beskrivelse av verden – er prinsipielt umulig:

“When English rearticulates a French utterance, it puts an interpretation on that utterance that is built into English; it simply cannot let the original say what it says in French, since it can neither allow the translated utterance to relate to previous utterances in the same chunk of discourse in the way the French statement does nor allow the English substitute to relate to the world it positions or describes in the way the French original does.

*What comes into English from French will therefore be something different. This difference that depends on the dissimilarity of the languages is the difference always already in translation. As the very ground of translation — its *raison d'être* and its principle — it cannot be overcome.”*(Lewis, 2000, s.267)

Det er ut fra dette synspunktet Lewis går inn for det han kaller «abusive fidelity». Selve benevnelsen han har valgt, er bevisst en illustrasjon av hva som ligger i begrepet. Meningsinnholdet i «abusive» er på engelsk negativt; forbundet med å påføre noen skade. Men artikkelen hvor han introduserer dette begrepet har han opprinnelig skrevet på fransk,

og på fransk kan «abusive» også sikte til det å benytte seg av knep eller lureneri. Han forklarer at det er dette innholdet han legger også i det engelske abusive når han bruker det i «abusive fidelity». På norsk kunne man kanskje ha kalt det «troløs troskap».

Den tilsynelatende selvmotsigelsen som ligger i begrepet, signaliserer hva Lewis legger i det. Siden han avviser at det er mulig å praktisere det som tradisjonelt er plitt kalt «fidelity» i oversetterfaget – å være trofast mot både form og innhold i kildeteksten – innfører Lewis en ny form for troskap, der oversetteren bruker uortodokse tekstlige virkemidler i målteksten for å oppnå en tekst som totalt blir liggende nærmere kildeteksten enn hva man kan oppnå med konvensjonelle oversettelsesmetoder. «Abusive fidelity» er et eksempel på hvordan det kan gjøres. Om ordet kan bety å bruke knep eller lureneri på fransk, har det også den tilsvarende, negative betydningen som på engelsk. Det betyr at den som leser eller hører uttrykket, uvilkaarlig vil få begge assosiasjonene, selv om han forstår hvilken betydning som ligger i uttrykket. Hensikten med å velge denne formen på betegnelsen også på engelsk, er å overføre noe av den dobbelte betydningen til engelsk, slik at leserens totale opplevelse av uttrykket blir nærmere det den er for en leser av den franske originalen.

På denne bakgrunnen ofrer Lewis noe av lesbarheten og den umiddelbare forståeligheten, men mener at han på den måten ivaretar flere aspekter på en totalt sett bedre måte enn man ville gjøre med en konvensjonell oversettelse. Derfor har ikke betegnelsen abusive fidelity noe ironisk ved seg; Lewis mener at man på denne måten praktiserer en større troskap mot teksten enn med konvensjonelle metoder.

Lewis bruker verdiladede uttrykk når han beskriver og kommenterer de ulike metodene. Han sier at konvensjonelle metoder står i fare for å skape «weak, servile translation» (Lewis, 2000, s. 27062) som alltid søker mot det hjemliggjørende, det velkjente, på bekostning av det som

“...might seek after the unthought or unthinkable in the unsaid or unsayable”

(Lewis, 2004, s. 262)

Dette vil ha som gevinst sterke og kraftfulle oversettelser:

...strong, forceful translation that values experimentation, tampers with usage, seeks to match the polyvalencies or plurivocities or expressive stresses of the original by producing its own.

(Lewis, 2000, s. 270)

Lewis forutser mulig kritikk, og stiller selv spørsmål om ikke en slik metode kan føre til en tøylesløs eksperimentering med stil og form, slik at troskap til kildeteksten kommer helt i bakgrunnen. Nei, tvert imot, svarer han. De fremste rettesnorene for konvensjonell oversettelse – troskap og forståelighet – blir ivaretatt og sågar styrket.

“The translator’s compromises also result from a tendency, specific to the translation of expository writing, to privilege the capture of signifieds, to give primacy to message, content, or concept over language texture. Now this means that the translating text works principally and principally by substitution and gives priority to re-presentational processes—to the identification of substitute signifiers, to metaphoricity—whereas it tends to subordinate or lose sight of the order of syntax or metonymy, in which the signifiers of the original are linked to one another and in which that more or less poetic activity that we might term “textual work” is carried on.”

(Lewis, 2004, s. 262)

Lewis mener at form er et forsømt aspekt av oversettelse. I valget mellom å overføre form og innhold blir nesten alltid innholdet prioritert fremfor formen. Det Lewis ønsker å vise, er en metode som ifølge ham gir oversetteren nye mulighet til å ivareta formen bedre, uten at det innebærer at man går på akkord med innholdet. Og fordi formen også er en del av innholdet, er det å legge større vekt på formen samtidig også å styrke formidlingen av helhetsinnholdet.

2.3 Ekvivalens

Ett av de mest brukte og gjennomdrøftede begreper i oversettelsesstudier er ekvivalens. Å gi én definisjon på ekvivalens i oversettelse ville måtte bli å velge en blant mange. Den amerikanske språkforsknings- og oversettelsesorganisasjonen SIL International definerer ekvivalens på en måte som likevel de færreste ville reservere seg mot:

Translational equivalence is the similarity between a word (or expression) in one language and its translation in another.

“Ekvivalens i oversettelse er likheten mellom et ord (eller uttrykk) i ett språk og dets oversettelse til et annet.” (min overs.)(<http://www-01.sil.org>)

Det sentrale begrepet er «likhet»; ekvivalens dreier seg om likhet. Men definisjonen sier ikke nærmere hva slags type likhet det er snakk om, hvilken dimensjon av språkbruken som skal være lik for at en tekst eller deler av den skal kvalifisere som ekvivalent.

Derfor har mye som er skrevet om ekvivalens dreid seg om å beskrive nærmere og kategorisere likheten som ekvivalens praktiserer. Noen teoretikere har delt inn i og beskrevet en rekke ulike typer ekvivalens som er knyttet til ulike språklige nivåer fra fonetikk til pragmatikk:

Werner Koller er en av disse (Koller, 1979). Han opererer med:

- Denotativ ekvivalens – tekstaspekter knyttet til det ekstralingvistiske i meningsinnholdet
- Konnotativ ekvivalens – leksikalske valg, spesielt mellom synononer
- Tekst-normativ ekvivalens – hvilken type tekst man har for seg
- Pragmatisk/Kommunikativ ekvivalens – mottaker/bruk av målteksten
- Formell ekvivalens – spesifikke stilistiske trekk

For å få grunnlag for å gjøre valgene under disse ulike formene for ekvivalens, setter Koller så opp forskjellige aspekter ved kildeteksten som bør avklares:

- ✓ Språkfunksjon
- ✓ Trekk ved innholdet
- ✓ Stilistiske trekk
- ✓ Formelle estetiske trekk
- ✓ Pragmatiske trekk

Mona Baker utvider listen over ulike typer ekvivalenser (Baker, 2011). Hun opererer med:

- ✓ Ekvivalens på ordnivå
- ✓ Ekvivalens over ordnivået
- ✓ Grammatisk ekvivalens
- ✓ Tekstlig ekvivalens
- ✓ Pragmatisk ekvivalens

Ifølge Baker bør en oversetter starte arbeidet på ordnivå, for om mulig å finne et direkte ekvivalent uttrykk i målspråket. Siden bør hun arbeide seg oppover nivåene, for å ende på

pragmatisk ekvivalens, som er det mest overordnede og helhetlige nivået av ekvivalens. På dette nivået tar hun for seg hvordan oversetteren bør håndtere implikaturer. Implikaturer er ikke det som er eksplisitt sagt i en tekst, men det som er underforstått. Dette underforståtte må oversetteren trenge inn i for å kunne formidle budskapet i kildeteksten.

Baker understreker også viktigheten av å analysere den tekstlige ekvivalensen, fordi hun mener denne gir nøkler til forståelse og analyse. Hun nevner tre faktorer som bør spille inn når det gjelder hvordan dette skal brukes til å gjenskape kohesjon og koherens i målteksten: målgruppen, formålet og teksttypen.

2.3.1 Peter Newmark

Peter Newmark tar i sin bok «Paragraphs on translation» for seg nærhetsbegrepet (Newmark, 1993). Han deler nærhet inn i flere ulike grader, og skiller mellom grammatisk nærhet og leksikalsk nærhet.

Newmark bruker samtidig begrepet ekvivalens. I en oversikt han setter opp, graderer han nærhet fra det han ser som størst til minst nærhet, og her bruker han «ekvivalens» som begrep i knyttet til bare noen av gradene av nærhet:

Den nærmeste oversettelsen er **overføring (transference)**; når ordet i kildeteksten eksisterer i målpråket som identisk ord/idiom med samme betydning og konnotasjoner, for eksempel:

pizza, glasnost, IKEA, night cap, fuck you!

På plassen bak setter Newmark **grammatisk nærhet**, som han deler inn i (etter fallende nærhet):

1) når en gruppe eller en setning blir gjenskapt ord for ord, for eksempel:

'I think that you should come tomorrow' –Jeg synes at du skulle komme i morgen

2) når et idiom er oversatt med et standard ekvivalent uttrykk

The areas currently make up 2.5% of the world's oceans.

Områdene utgjør for tiden 2,5% av verdens havareal.

Så følger ulike former for **leksikalsk nærhet**:

- Ord-for-ord oversettelse: *big garden – stor have*
- Idiomatisk oversettelse: *deserted streets – utdødde gater*
- Kulturell ekvivalens: *GCE A level – Eksamen fra videregående skole*

Bak dette i nærhet setter Newmark **transposisjon** (det samme som Catford kaller «shifts» (Catford, 1965): Det brukes når oversettelsen inkluderer en endring i tekstens grammatikk. Newmark opererer med fire typer transposisjoner:

1. Ords form og posisjon:

- (1) *He gave her the money – Han gav henne pengene*
- (2) *Un homme pauvre – En fattig mann*
- Er sagte, dass wir zu spät kommen würden – Han sa at vi ville komme for sent*

2. Når målspråket mangler den tilsvarende grammatiske strukturen:

- (3) *Reacting in that way is not going to help - Å reagere slik vil ikke hjelpe*
En slik reaksjon vil ikke hjelpe
- (4) *Hun røpet det for mannen sin - She revealed it to her husband*

3. Når bokstavelig oversettelse er grammatisk mulig, men ikke gir naturlig språkbruk i målspråket, slik at et avvik er nødvendig:

- (5) *Han brakk armen – He broke his arm*

4. Når man skifter grammatisk kategori på grunn av en leksikalsk mangel i målspråket:

- (6) *He just stood there unblinking – Han bare stod der uten å reagere*

Deretter følger i rangeringen:

Komponentanalyse: (7) *dark alleys – mørke bakgater*

Modulering

Deles inn i:

Standard modulering: Slik som ting settes opp i tospråklige ordbøker

Fri modulering (mange typer):

- negativering: (8) *Remember to – Ikke glem å*
- abstrakt for konkret
- årsak for virkning
- rom for tid
- aktiv for passiv (meget utbredt)

Beskrivende ekvivalens:

Oversettelsen er som definisjon (9) *Et døgn – A day and a night*
24 hours

Funksjonell ekvivalens:

Oversettelsen beskriver bruken (10) *Sparkstøtting – Pedomotive sleigh*

Kulturell ekvivalens:

- (11) *Eksamen fra videregående skole – GCE A level*
- (12) *Irish stew - lapskaus*
- (13) *Skoleball – Prom*

Synonymi:

Når et leksikalsk ekvivalent ord ikke eksisterer.

(14) *For en lumpen ting å gjøre – What a vile thing to do*

Parafrase:

En versjon som legger vekt på å få frem et dypere innhold, en mening i teksten, hvor man bruker andre ord, uttrykk og setninger.

(15) *Don't count your chickens before they hatch – Du skal ikke selge skinnen før bjørnen er skutt*

I tillegg skriver Newmark at:

«A general principle of closeness in translation is that normal or natural social usage must be rendered by its normal, equally frequent equivalent in any text;...» (Newmark, 1993, s. 39)

Dette er prinsipielt den samme beskrivelsen av nærhet som Deane bruker med referanse til Berman og Lewis (Deane 2011).

2.4 Forholdet mellom nærhet og ekvivalens

Som skrevet lenger opp, dreier ekvivalens seg om likhet. Nærhet, slik jeg bruker det i denne oppgaven, dreier seg også om likhet, men i et annet perspektiv. Ekvivalens er et begrep som alltid omhandler likheten mellom utgangsteksten og målteksten. Derimot, - den likheten det

fokuseres på i begrepet «nærhet», er ikke en slik direkte likhet mellom kildetekst og måltetekst, men likheten mellom utgangstekstens forhold til kildepråket og måltetekstens forhold til målspråket. Dette forholdet mellom tekst og språk kan defineres og analyseres med flere typer begreper, hvorav ekvivalens kan være ett. Således kan nærhet omfatte også ekvivalens, men ikke all nærhet kommer innenfor ekvivalensbegrepet.

En praktisk konsekvens av dette er at en oversettelse kan vurderes til å ha stor nærhet til originalen – basert på et tilsvarende forhold til språket - samtidig som det er tenkelig at en sammenlikning av ekvivalensen mellom tekstene kan gi en lav verdi langs de fleste dimensjoner av ekvivalens.

Om man kun fokuserte på hva Berman og Lewis legger vekt på i beskrivelsen av nærhet, kunne man tolke dem dit hen at nærhet i oversettelse kun dreier seg om tekstenes posisjon i forhold til henholdsvis kildepråk og målspråk. Slik er det naturligvis ikke. Da kunne det absurde skje at to en tekst og dens oversettelse ikke hadde noe sammenfall i innhold eller mening, men ble bedømt som nære fordi de hadde samme forhold til språket. Siden det dreier seg om oversettelse, tas det for gitt hos Berman og Lewis at det ligger en grunnleggende likhet av typen ekvivalens i bunnen.

Jeg overhørte et spontant tilfelle hvor den norske, barnslige hilsenen «Ha det på badet, din gamle sjokolade!» ble oversatt muntlig til engelsk med «See you later, alligator!». Om man skal beskrive ekvivalens i dette uttrykket, må det bli under Kollers «pragmatisk ekvivalens» eller Newmarks «kulturell ekvivalens». Ekvivalensen er ellers lav langs nesten alle dimensjoner.

Men oversettelsen er glimrende, og nærheten er nær sagt perfekt.

2.5 Systemisk-funksjonell tilnærming

Språkets eneste redskaper er ordene. Å bruke språk er å gjøre noen få ting med ord; vi velger hvilke ord vi vil bruke, hvilke former vi vil bruke av disse ordene, og hvordan vi vil sette dem sammen til setninger. Dette gjør vi for å kommunisere. Det gjør vi for å oppnå noe; for å oppfylle en hensikt. Systemisk-funksjonell lingvistikk (SFL) starter med disse enkle faktaene om språk og språkbruk, og bygger en helhetlig teori om hvordan språket er en ressurs som brukes til å formidle selv komplekse og abstrakte budskap og til å oppnå alt som er menneskelig mulig.

«Systemisk» i betegnelsen SFL formidler at teorien ser på språket som et system. Språket er et gigantisk, men begrenset og ordnet, nettverk av muligheter. Språkbrukeren velger hvilke komponenter han vil bruke og hvordan han vil bruke dem, dvs. hvordan han vil sette dem sammen. SFL har sterkt fokus på hvordan språket virker når ordene settes sammen, fremfor det enkelte ord som en enhet.

«Funksjonell» uttrykker en grunnleggende idé om at all språkbruk har en funksjon. Språket brukes for å oppfylle en hensikt uansett i hvilken sammenheng det brukes. I bunnen av dette ligger et evolusjonsperspektiv. Språket har utviklet seg med menneskearten på samme måte som andre menneskelige ferdigheter og ressurser fordi det var nyttig og økte overlevelsen.

SFL tillegger språket stor betydning i den menneskelige tilværelse og erkjennelse. Ifølge SFL setter språket mennesket i stand til å fortolke, kategorisere og ordne de inntrykk og erfaringer man får som individ i verden. I tillegg setter språket oss i stand til å opprette og forvalte det forholdet til andre mennesker som vi er avhengige av for å fungere som medlemmer av et samfunn.

Dette gjenspeiles når SFLs grunnlegger, den britiske sosiolingvisten M.A.K. Halliday, kom frem til at menneskelige språk har tre grunnleggende funksjoner, som han kaller for metafunksjoner (Halliday, 2004).

2.5.1 Metafunksjonene

Halliday ønsket som sosiolingvist å utvikle en teori om hvordan språk fungerer i sosial kontekst. Han stilte fundamentale spørsmål omkring hva språket brukes til, hva som gir ordene mening og hvordan det kan være slik at en og samme setning oppfattes og tolkes ulikt av ulike mennesker og i ulike situasjoner.

Halliday kom frem til at språket brukes til tre basalt forskjellige ting:

- ✓ å fortolke verden og den menneskelige erfaring
  - navngir og kategoriserer objekter, fenomener og erfaringer
- ✓ å forholde seg til andre mennesker
  - formidler budskap, holdninger til og vurderinger av det vi meddeler oss om og den vi meddeler oss til
- ✓ å organisere og skape sammenheng i språklig kommunikasjon

- organiseringen av de språklige elementene som realiserer de to bruksmåtene ovenfor

Innenfor SFL kalles disse tre funksjonene metafunksjoner.

Dette er et av de mest sentrale grunnbegreper innenfor SFL.

De har fått betegnelsene:

Den ideasjonelle metafunksjonen: Gir en beskrivelse av verden¹

Den mellompersonlige metafunksjonen: Forholder seg til andre mennesker med språk

Den tekstuelle metafunksjonen: Realiserer de to første metafunksjonene gjennom valg i henhold til de leksikogrammatiske regler og muligheter som språket gir.

Denne komplekse måten å bruke språket på er mulig fordi språket fungerer samtidig og parallelt etter ulike sett regler på ulike plan. Språk er et organisert, unikt, semiotisk system som fungerer etter grunnregler som regulerer hvordan det er tillatt og mulig å kombinere de elementene det består av, fra fonetikk via fonologi og morfologi til syntaks, som tilsammen kalles leksikogrammatikk i SFL. Dette er allmenne regler som gir de samme rammer, muligheter og begrensninger i enhver situasjon hvor språket brukes.

I tillegg finnes det regler for hvordan vi bruker språket som er bestemt av omstendighetene – i vid forstand - rundt bruken og hva vi vil oppnå og formidle med det vi uttrykker med språket. Reglene gir grunnlag for ulike valg innenfor de mulighetene som gis av det leksikogrammatiske regelsettet. Det er dette samtidige fokuset på disse to sidene av språkbruk som har gitt opphav til betegnelsen systemisk-funksjonell: 1) Språk er et sluttet system som er organisert etter regler som gir rammer for hva som er mulig å ytre, dvs. at det gir brukeren et begrenset antall valg. 2) Samtidig er motivasjonen for å bruke språk alltid at språkbruken skal ha en funksjon; realisere en hensikt.

Halliday beskrev de tre metafunksjonene som henholdsvis:

“setningen som representasjon” (den ideasjonelle metafunksjonen)

---

¹ I nyere tekster har Halliday delt inn denne funksjonen i to underfunksjoner: den eksperiensielle og den logiske. Enkelte teoretikere har i stedet løftet opp den logiske funksjonen til en fjerde metafunksjon på linje med de tre opprinnelige

”setningen som utveksling” (den mellompersonlige metafunksjonen)

”setningen som budskap” (den tekstuelle metafunksjonen).

Grunntanken i dette er at en ytring:

- 1) gjengir et bilde av en ytre eller indre virkelighet (det ideasjonelle),
- 2) søker å kommunisere med en mottaker (det mellompersonlige)
- 3) organiseres og gjennomføres ved forming av et budskap (det tekstuelle).

For hver av metafunksjonene har SFL identifisert komplekse sett av valg som gjøres under formuleringen av språket.

2.5.2 Transitivitetssystemet

Den ideasjonelle metafunksjonen fortolker og gjengir virkeligheten gjennom å beskrive prosesser, deltakere og omstendigheter. Nørgaard oppsummerer dette ved å si at funksjonen beskriver

”...who is doing what to whom under what circumstances?” (Nørgaard, 2003, s. 14)

Dette gjøres innenfor en systemisk ramme som har fått navnet ”transitivitetssystemet”.

Prosesser beskrives i språket gjennom bruk av verb, altså handlinger som gjøres av eller med/mot deltakerne. SFL har identifisert seks ulike kategorier av prosesser som språket beskriver: materielle, mentale, relasjonelle, eksistensielle, verbale og atferdsmessige.

Grunnlaget for denne kategoriseringen er at verb kan (og må) brukes på ulike måter, og spesifikt varierer det hvilke andre typer ord de kan brukes sammen med, dvs. hvilke grammatiske strukturer de kan danne og være en del av. Det er dette som ligger i begrepet transitivitet. Bare noen typer verb kan brukes med objekt, og noen må brukes med objekt.

Deltakere håndteres i språket som subjekter, objekter eller indirekte objekter.

Omstendigheter, og likeledes et begrenset antall roller deltakerne i en ytring kan være tilskrevet (et antall som varierer med ulike typer prosesser) og et antall typer omstendigheter som kan beskrives.

Den mellompersonlige metafunksjonen ivaretar og kommuniserer forholdet til andre mennesker vi kommuniserer med. Den realiseres gjennom det som i SFL har fått navnet

”modussystemet”. I dette systemet opererer man med tre modi; deklarativ, interrogativ og imperativ. Dette bygger på at utveksling av språk mellom personer består i å enten gi eller etterspørre noe, og dette ”noe” er enten varer/tjenester eller informasjon.

Dette gir en firefelts matrise (etter Nørgaard, 2003):

Det som utveksles → Rolle i utvekslingen ↓	Varer og tjenester	Informasjon
Gi	Tilbud ”Vil du ha en ny jakke?” ”Jeg kan kjøpe en ny jakke.” .”La meg kjøpe deg en ny jakke.”	Utsagn (deklarativ) ”Du har en jakke allerede.”
Etterspørre	Kommando (imperativ) ”Kjøp en jakke til meg.”	Spørsmål (interrogativ) ”Har du en jakke?”

Som det fremgår av matrisen, er de tre modusene som opereres med i SFL assosiert med hver sitt felt. Til det fjerde feltet – Tilbud om varer og tjenester – er det ikke assosiert noen bestemt modus.

Ofte avviker den formalgrammatiske språkbruken fra dette skjemaet. En normalt høflig sjef vil spørre sin sekretær ”Kunne du hente en kopp kaffe til oss?”, enda det er åpenbart for alle deltakere i situasjonen at det egentlig er en kommando hun fremfører. Man sier ”Det var da en merkelig lukt.” når man egentlig etterspør informasjon. I SFL vil slike ytringer bli klassifisert etter sin reelle funksjon, ikke etter sin formelle form. Halliday klassifiserer slike konstruksjoner som en type ”grammatiske metaforer» (Halliday, 2004, s. 636).

Den tekstlige metafunksjonen realiseres gjennom hvilke(n) del(er) av en ytring som tematiseres gjennom den setningsstrukturen (tematisk struktur) og gjennom kohesjonsmønstrene i ytringen. En ytring deles inn i et tema – ytringens utgangspunkt og

referanse, og normalt første del av ytringen – og et rema, som er målet for informasjonsutvekslingen i ytringen. Den typiske tematiske strukturen er en struktur hvor en ytring innledes med tema, som normalt består av og refererer til kjent informasjon, fulgt av rema, som består av ny informasjon.

Det vanligste er at temaet i en setning er subjektet. Det betegnes da som umarkert. Alle andre tema er markert.

Kohesjon i en tekst realiseres gjennom tekstinterne elementer som "limer" en tekst sammen og gjør det mulig å tolke den som en helhet. Innenfor SFL regnes at disse elementene består av konjunksjoner, referanser, ellipser og leksikalsk organisering.

2.5.3 Den syntagmatiske og den paradigmatiske aksene

Språket fungerer etter to fundamentalt forskjellige akser, som SFL har kalt den syntagmatiske og den paradigmatiske aksene. Den syntagmatiske aksene er den funksjonen i språket som regulerer hvordan ord kan settes sammen. Dette er beskrevet i læren om syntaks, og en syntagme er en kjede av ord som står sammen og fungerer sammen. Denne følger bestemte, begrensede regler.

Den paradigmatiske aksene regulerer hvordan ord kan velges mellom og byttes ut med hverandre for å oppnå mening og budskap.

I studiet av dette observerte Halliday: mulighetene som oppstår for hvordan de syntagmatiske relasjonene i språket kan kombineres er begrenset, og overkommelig å kartlegge og beskrive. De paradigmatiske valgene, derimot, er tilnærmet uendelige. Det er nytteløst å få oversikt over dem.

Derfor har SFL konsentrert seg om den syntagmatiske dimensjonen i sin beskrivelse av språket som en struktur som det er mulig å få en oversikt over. De paradigmatiske valgene kaller SFL for «språket som system». (Halliday, 2004, s. 22)

2.5.4 Språk i kontekst

Metafunksjonene søker å kartlegge språkbruk i et leksikogrammatisk perspektiv. Nivåene som ligger over leksikogrammatikken i SFLs terminologi utgjør til sammen konteksten. Et grunnbegrep i beskrivelsen på disse nivåene er registerteori. Når SFL beskriver språk i

kontekst, deles konteksten inn i tre komponenter, som har fått betegnelsene felt, relasjon og mediering.

Felt er den delen av konteksten som forteller hva språket blir brukt til å kommunisere om. Det inkluderer emnet som behandles og hvem det kommuniseres til, hvor, når og hvorfor det skjer, og så videre.

Relasjon tar for seg hvilket forhold det er mellom deltakerne og hvilke roller de har i forhold til hverandre; status- og maktforholdene dem imellom, hvilken følelsesmessig tilknytning de har til hverandre og hvor utbredt kontakten mellom dem er.

Mediering betegner rollen språket spiller i samhandlingen. Dette omfatter flere dimensjoner i språkbruken, blant annet om teksten er skriftlig eller muntlig, om den er spontan eller planlagt og i hvilken grad den er interaktiv. Halliday beskrev denne komponenten som «hva det er deltakerne venter at språket skal gjøre for dem i denne situasjonen» (min overs.) (Halliday/Hasan, 1989, s. 12)

Jeg har nå gjennomgått de teoriene og begrepene som jeg bruker i denne oppgaven. Det er dem jeg støtter meg på i den metoden jeg bruker, som jeg har beskrevet i neste kapittel. Og som jeg bruker som verktøy i den analysen som følger deretter, og endelig også i diskusjonen og konklusjonen. Jeg bruker begreper og kategorier fra SFL til å analysere og ordne trekkene i tekstene, og jeg bruker tilnærminger fra de teoriene om ekvivalens og nærhet som jeg har referert til å gjøre nærheten til et operasjonelt og målbart begrep.

3. Metode

3.1 Nærhet

Denne oppgaven er en prøving av Nyoversettelseshypotesen (eng. The Retranslation Hypothesis). En prøving forutsetter en avklaring av begrepet nærhet (eng. closeness) som gjør det til en størrelse som kan måles i en analyse. Min måte å forstå nærhet på er basert på måten Deane bruker det på (Deane 2011). Nærhet mellom en utgangstekst og en oversettelse av teksten er i hvilken grad forholdet mellom utgangsteksten og kildepråket og forholdet mellom oversettelsen og målspråket er det samme.

Kjernen i definisjonen er spenningen som eksisterer i språket mellom en standard, mye brukt uttrykksmåte på den ene siden og en særpreget, markert uttrykksmåte på den andre. Avstanden til normalspråket kan være av ulike slag; et sjeldent uttrykk, faguttrykk, barnespråk, en morsom måte å uttrykke seg på, en kreativ metafor, ironi, osv. Ved oversetting av en tekst skal oversetteren være spesielt oppmerksom på slike avvik. Nærhet i oversettelse er bare realisert i den grad oversetteren har evnet å gjengi slike avvik i oversettelsen på en måte som bevarer forholdet – spenningen – mellom den valgte, avvikende uttrykksmåten og normalspråket slik det var i utgangsteksten.

3.2 Tekstmateriale

Som tekst til prøvingen av hypotesen bruker jeg tekstutdrag fra den engelske barneboken «Winnie-the-Pooh» av Alan Alexander Milne og de tre ulike oversettelsene av boken som er utgitt på norsk.

Winnie-the-Pooh ble utgitt samtidig i Storbritannia og USA i 1926, og ble like fra starten en voldsomt populær bok i begge landene. I dag er det solgt mer enn 150 millioner bøker om Winnie-the-Pooh, og bøkene er oversatt til mer enn 50 språk (<http://www.penguin.com>).

De norske oversettelsene ble utgitt i henholdsvis 1932, 1974 og 1993. Jeg har gjort tre tekstutdrag fra boken, og analysert dem parallelt i originalen og de tre oversettelsene.

3.3 Funksjonell analyse

I min sammenlikning av de fire ulike versjonene av teksten som jeg da forholder meg til, bruker jeg en funksjonell tilnærming. Det innebærer at jeg først og fremst har oppmerksomheten på hvordan tekstene, eller innholdet i dem, fungerer, mer enn å fokusere

på for eksempel formelle syntaktiske strukturer eller ensidig på leksikalske eller stilistiske trekk.

Til dette bruker jeg systemisk-funksjonell lingvistikk (SFL). SFL er en vidtfavnende lingvistisk teori som har som ett av sine grunntrekk at den betrakter språk og tekst ut fra hvordan den fungerer; hvilken jobb den gjør i kommunikasjonen. SFL setter opp tre metafunksjoner som til sammen beskriver hvilke oppgaver språket er konstruert for å utføre i kommunikasjon mellom mennesker.

Analysen av tekstene gjør jeg i form av en gjennomgang av hver enkelt ytring, først i originalen og deretter i hver av de tre oversettelsene. Det jeg fokuserer på i denne gjennomgangen, er en nærlesning hvor jeg ser på hvordan teksten oppfyller metafunksjonene. I sammenlikningen mellom original og oversettelser, og mellom oversettelsene, identifiserer jeg steder hvor teksten i oversettelsene er funksjonelt sett annerledes enn originalen.

Eksempel (ikke hentet fra teksten):

(1) Utgangstekst: George kicked off his shoes in the hallway before he entered.

(2) Oversettelse: George satte fra seg skoene i gangen før han kom inn.

Denne oversettelsen er ikke nøyaktig. Den bruker et verb i første del av ytringen som forteller noe annet enn utgangsteksten om av hva som skjedde, faktisk og objektivt, i gangen før George kom inn. Her ser man et eksempel på at oversettelsen altså gir et annet bilde av den ytre, observérbare verden. I SFL ville man si at oversettelsen bruker et verb som beskriver en annen materiell prosess enn hva utgangsteksten gjør. Denne forskjellen ville jeg i min analyse kategorisere som et ideasjonelt avvik, fordi det er skjedd en endring i den ideasjonelle metafunksjonen i oversettelsen.

(3) Utgangstekst: Fortunately my father did not arrive until the next morning –

(4) Oversettelse: Faren min ankom ikke før morgenen etter

I denne oversettelsen er adverbialet i begynnelsen av setningen utelatt. Bortsett fra dette er setningen leksikalsk ekvivalent oversatt. Og beskrivelsen av hva som objektivt skjedde, gir heller ikke noe annet bilde i oversettelsen enn i originalen. Men utelatelsen av adverbialet tar vekk den delen av innholdet eller meningen i teksten som sier noe om hva som er

fortellerens holdning til den ideasjonelle virkeligheten han beskriver. Slikt innhold er med på å realisere den mellompersonlige metafunksjonen i teksten. Det er innhold som gjør at senderen og mottakeren av teksten forholder seg sosialt til hverandre, og ikke bare utveksler kalde fakta om verden. Dette eksemplet ville jeg i min analyse ha kategorisert som et mellompersonlig avvik fra utgangsteksten i målteksten.

(5) Utgangstekst: So I tried to persuade him to go with me.

(6) Oversettelse: Jeg forsøkte å overtale ham til å reise sammen med meg.

Her er utgangsteksten oversatt med stor grad av formell ekvivalens. Den ene viktige forskjellen mellom utgangstekst og oversettelse er at konjunksjonen «so» er utelatt i oversettelsen. «So» er en temporal- eller kausalkobling, og derfor endrer denne utelattelsen kohesjonen i teksten som man må tenke at dette er en del av. «So» har her funksjon som en anaforisk referanse; den refererer utsagnet i ytringen til noe som er skrevet tidligere i teksten, formodentlig noe som gir bakgrunnen for det som ytringen forteller om. Når referansen er utelatt, blir kohesjonen og diskursen i teksten annerledes enn om den hadde vært med. Dette kommer i SFL inn under den tekstuelle metafunksjonen, og dette avviket ville i min analyse blitt kategorisert som et tekstuellet avvik.

Gjennom analyse av teksten på denne måten avdekkes i teksten det som her er kalt for leksikalske avvik. Et leksikalsk avvik er et sted i en oversettelse hvor det er identifisert at de leksikalske valgene gjør at teksten oppfyller en eller flere metafunksjoner på en annen måte enn det som skjer i originalen.

Det er spesielt ett trekk ved teorien som gjør systemisk-funksjonell lingvistikk særlig velegnet til denne sammenlikningen av oversatte tekster på tvers av de språklige skillelinjene mellom kildepråk og målpråk: SFL er formulert som en universell språkteori, i den forstand at den regner at de tre metafunksjonene - og en rekke andre grunnbegreper i teorien - er generelle trekk ved alle språk. Dette innebærer at språklige trekk som er analysert og beskrevet med en systemisk-funksjonell tilnærming i det ene språket kan identifiseres i det andre språket uavhengig av språklige forskjeller som ulike syntaktiske regler, ulike grammatiske kategorier eller f.eks. kulturelt betinget ulikhet i tekstkonvensjoner. Realiseringene av metafunksjonene i teksten kan uansett identifiseres,

drøftes og sammenliknes mellom språkene, fordi det dreier seg om funksjoner som nødvendigvis må være tilstede i alle språk.

3.4 Utvalg

Jeg har valgt ut tre ulike tekstutdrag fra ulike kapitler i boken. De tre utdragene består i originalen av 42 ytringer på til sammen 479 ord. De tre tekstutdragene er ikke tilfeldig utvalgt, men valgt ut fordi de er sentrale deler av bokens tekst. Dette er i pakt med Lewis' syn; at nærheten ikke er mest synlig på tilfeldige steder i en tekst, men i sentrale deler av teksten, hvor forekomsten av spesielle, uvanlige og personlige formuleringer er spesielt stor (Lewis, 2000, s. 271). Et tilfeldig utvalg vil derfor ikke gi et like interessant materiale for analysen.

3.4.1 Frekvens som mål på særpreg i teksten

I en del tilfelle har jeg funnet at et ord eller et uttrykk er blitt oversatt med et ord eller uttrykk på norsk som er enten mye vanligere eller mye mindre vanlig brukt enn det som er brukt i den engelske originalen. Til å belegge dette har jeg brukt søkemotoren Google Search på internett, og i et par tilfelle søkemotoren Bing. Det kunne innvendes mot Google Search og Bing at de ikke gir tilgang til et kvalitetssikret korpus. Derfor er det ikke kjent hvor stor sikkerhet det er knyttet til resultatene man får. Jeg mener imidlertid at den enormt store mengden tekst som går inn i et søk på disse søkemotorene i seg selv er med på å gjøre resultatene troverdige, og jeg ser ikke noen grunn til at det skulle være systematisk skjevhet i de tekstene som legges ut på internett hva angår språklig frekvens og kollokasjon. Uansett har alle mine frekvensundersøkelser på denne måten av bruk gitt klare forskjeller i antall for de settene som er testet mot hverandre, så det har ikke vært påkrevet å problematisere reliabiliteten av funnene.

3.5 Analyse

Med denne analysemetoden har jeg gjennomgått de 42 ytringene hver for seg og sammenliknet hvordan originalen og de tre oversettelsene fungerer funksjonelt, hvor det er likheter og samsvar og hvor det er avvik. Og hva slags type/r avvik det dreier seg om i hvert enkelt tilfelle.

Denne gjennomgangen gir meg underlaget for et tallmateriale som jeg har brukt til å finne mønstre og tendenser i hvilke avvik jeg har funnet i hver av de ulike oversettelsene.

Ut fra disse mønstrene og tendensene har jeg trukket en konklusjon angående hvordan mine resultater stiller seg i forhold til Nyoversettelseshypotesen.

4. Analyse - funn

4.1 Utvalg av tekst – utvalg av data

For å skaffe til veie et datagrunnlag for å teste Nyoversettelseshypotesen, vil jeg i dette kapitlet analysere et utvalg tekster hentet fra ulike kapitler i Winnie-the-Pooh.

Tekstutdragene er i utgangspunktet valgt fra originalteksten. Analysen jeg gjør, er en gjennomgang av originalen og den tilsvarende teksten i hver av de tre norske oversettelsene. Jeg forholder meg altså til fire forskjellige versjoner av teksten.

Analysen er en suksessiv gjennomgang og kommentering av hvert tekstavsnitt, og refererer delvis til egenskaper ved én av versjonene og delvis av sammenlikning av egenskaper ved det parallelle innholdet i to eller flere versjoner.

Analysen skal være et redskap for å måle nærhet, nærmere bestemt for å vise og klargjøre de ulike oversettelsenes grader av nærhet til originalen. Således er alle punktene i analysen del av en sammenlikning mellom versjoner.

Nærheten i oversettelsene har jeg med referanse til Deanes avhandling definert i kapittel 2 som i hvilken grad teksten i oversettelsene - måltekstene - bevarer det samme forholdet til målspråket som kildeteksten har til kildepråket.

Mangel på slik nærhet – avvik kaller jeg det her – til originalteksten viser seg i avvik mellom forholdet mellom kildeteksten og kildepråket og forholdet mellom målteksten og målspråket.

Begrepsapparatet jeg bruker til kommentarene er først og fremst basert på systemisk-funksjonell grammatikk, men jeg bruker også tradisjonelle grammatiske begreper og betegnelser og andre uttrykk fra språkvitenskap.

Med dette begrepsapparatet identifiserer jeg likhet og avvik innenfor et konsistent system. Det kan brukes til å måle og vurdere nærhet mellom tekstene på et mer objektivt grunnlag enn subjektive inntrykk omkring hvilke formuleringer i tekster som er nærmere eller lenger fra hverandre.

En av måtene ord antar mening på, er gjennom hvordan de kollokerer med andre ord. I noen tilfelle bruker jeg det i analysen. Jeg vurderer nærhet i oversettelse gjennom å se om kollokasjonen på norsk og engelsk er identisk eller avvikende. Ifølge Halliday & Mathiessen er dette et aspekt av den ideasjonelle metafunksjonen ved språk:

“Collocational patterns of this kind contribute significantly to the unfolding meaning of a text.”

Halliday & Mathiessen (2004, s.39)

4.2 Tekstutvalg

For å kunne si noe om en tendens i tekster, er det av betydning hvordan man velger ut tekstene. I utgangspunktet er det nærliggende å tenke at tekstutvalget kunne gjøres tilfeldig, slik at man kan få en form for statistisk representativitet i analyseresultatene.

Imidlertid er det et viktig poeng for Berman og Lewis at nærhet i oversettelse ikke er et trekk som viser seg jevnt spredt utover i teksten. Særlig Berman er opptatt av at tekster inneholder ord, uttrykk og avsnitt som er særlig viktige for tekstens innhold. Lewis beskriver dette slik:

“points or passages that are in some sense forced, that stand out as clusters of textual energy”

(Lewis, 2000, s. 271)

Dette fordrer fra oversetteren

“to rearticulate analogically the abuse that occurs in the original text”

(Lewis, 2000, s. 271, gjengitt i Deane, 2011, s. 31).

Derfor blir en analyse av nærheten mellom original og oversettelse mest interessant hvis man identifiserer slike deler som er spesielt viktige for innhold og mening i teksten, og analyserer dem. Dette er tekstutdrag hvor kildeteksten inneholder markerte, dvs. uvanlige, trekk; språklige valg som tiltrekker seg oppmerksomhet.

Dette har jeg brukt på samme måte som kriterium for mitt utvalg av tekst.

Begynnelsen av kapittel 1 – og altså åpningen av boken – er en sentral del av teksten. Her introduseres hovedpersonene i boken i den rammen som historiene fortelles innenfor.

Begynnelsen av kapittel 2 – inneholder flere ord og uttrykk som enten er funnet på at Milne eller er sjeldne i bruk, og gir et karakteristisk preg på teksten.

Begynnelsen av kap. 4 er interessant fordi det inneholder flere ord og uttrykk som er uvanlige og noen ganger avvikende fra standard engelsk, som «a thistly corner», «feet well apart» og gjentakelsen av «and sometimes he thought».

Det mest markerte stedet i teksten i så måte er Eeyores svar når Winnie-the-Pooh spør «How are you?». Her fjerner originalen seg fra standard språkbruk ved å bruke spørreadverbet «how» som et slags adjektiv.

4.3 Oppsett av analysen

Oppsettet er delt i fire deler:

- 1) Et parallelt tabelloppsett med alle fire tekster, som viser hvilke ytringer som hører sammen, og også hvor skillet mellom ytringene i utgangsteksten og i oversettelsene ikke følges ad.
- 2) Selve analysen. Hver ytring i utgangsteksten er satt opp sammen med tilsvarende tekst i de tre oversettelsene, og jeg analyserer de fire versjonene separat og samlet, og identifiserer og klassifiserer avvik i den enkelte tekst slik som beskrevet og gitt eksempler på i kap. 3.
- 3) En oversikt hvor alle avvikene er samlet.
- 4) Samlet oversikt over funn med analyse av trekk og tendenser i materialet.

Parallelt oppsett av første avsnitt av åpningskapittelet

Original og de tre norske oversettelsene – Nummerert etter ytringer

Original	Deinboll	Egner	TÅB
1 HERE is Edward Bear, coming downstairs now, bump, bump, bump, on the back of his head, behind Christopher Robin.	1 Her har vi Teddy-bjørnen.	1 «Donk donk donk,» sier det i trappen.	1 Her er Edvard Bjørn på vei nedover trappen, bump, bump, bump, med hodet først, på slep etter Kristoffer Robin.
	2 Han kommer nedover trappene – bump, bump, bump – etter Kristoffer Robin.	2 Det er Kristoffer Robin som kommer nedover.	
		3 Han leier Ole Brumm, og det er Ole Brumm som får det til å si donk donk donk, for Kristoffer Robin drar ham etter seg så han dumper fra trinn til trinn.	
2 It is, as far as he knows, the only way of coming downstairs, but sometimes he feels that there really is another way, if only he could stop bumping for a moment and think of it.	3 Dette er så vidt han vet den eneste måten å komme ned trappene på, men av og til føler han nok at det kanskje er en annen måte, bare han kunde la være å dunke slik fra trin til trin og få tenke seg om en stund.	4 Å dumpe sånn fra trinn til trinn er, såvidt Ole Brumm vet, den eneste måten å komme ned en trapp på.	2 Å dumpe sånn fra trinn til trinn er, så vidt Ole Brumm vet, den eneste måten å komme ned en trapp på.
		5 Noen ganger ønsket han forresten at det var en annen måte, så han slapp å dumpe så mye.	3 Av og til har han på følelsen at det må være en annen måte hvis bare dumpingene kunne holde opp et øyeblikk, så han rakk å finne ut av det.
3 And then he feels that perhaps there isn't.	(Utelatt)	(Utelatt)	4 Men kanskje det ikke er det likevel.
4 Anyhow, here he is at the bottom, and ready to be introduced to you.	4 Men nu er han i hvert fall kommet ned av trappen og ferdig til å bli presentert for deg.	6 Men nå er han i hvert fall kommet ned til der hvor trappen ender og vil gjerne hilse på deg:	5 Nå er han i hvert fall kommet helt ned og vil gjerne hilse på deg.
5 Winnie-the-Pooh.	5 Ole Brumm.	7 «God dag, god dag!»	Ole Brumm.
6 When I first heard his name, I said, just as you are going to say, "But I thought he was a boy?"	(Utelatt)	(Utelatt)	(Utelatt)
7 "So did I," said Christopher Robin.			
8 "Then you can't call him Winnie?"			
9 "I don't."			
10 "But you said--"			
11 "He's Winnie-ther-Pooh.			
12 Don't you know what 'ther' means?"			
13 "Ah, yes, now I do," I said quickly; and I hope you do too,			

because it is all the explanation you are going to get.			
Original	Deinboll	Egner	TÅB
14 Sometimes Winnie-the-Pooh likes a game of some sort when he comes downstairs, and sometimes he likes to sit quietly in front of the fire and listen to a story.	6 Av og til vil Ole Brumm leke når han kommer ned, og av og til vil han helst sitte stille og høre på en historie.	8 Ole Brumm, som er en liten bjørn, liker godt å være med Kristoffer Robin å leke. 9 Men av og til vil han helst sitte stille og bare høre en historie.	7 Når Ole Brumm kommer ned. liker han av og til å leke og av og til liker han bare å sitte stille foran peisen og høre på en historie.
15 This evening –	7 Denne kvelden –	10 Og det vil han svært gjerne akkurat nå.	8 I kveld –
16 "What about a story?" said Christopher Robin.	8 «Far, vil du fortelle en historie» sa Kristoffer Robin.	11 «Far, vil du fortelle en historie for Ole Brumm?» spør Kristoffer Robin.	9 «Hva med en historie» sa Kristoffer Robin.
17 "What about a story?" I said.	9 «Hva slags historie?» sa faren.	(Utelatt)	10 «Ja, hva med en historie?» sa jeg.
18 "Could you very sweetly tell Winnie-the-Pooh one?"	10 «Vil du være så snild å fortelle noe for Ole Brumm?»	(Utelatt)	11 «Kan du være så snill å fortelle en for Ole Brumm?»
19 "I suppose I could," I said.	11 «Det kan jeg gjerne gjøre,» sa faren.	12 «Gjerne det», sier faren.	12 «Kanskje det,» sa jeg.
20 "What sort of stories does he like?"	12 «Hva slags historie liker han best å høre?»	13 «Og hva slags historier liker han best?»	13 «Hva slags historier liker han?»
21 "About himself.	13 «Om sig selv.	14 «Han liker best å høre om seg selv,» sier Kristoffer Robin.	14 «Han liker best å høre om seg selv»
22 Because he's that sort of Bear."	14 Han er av den sorten.»	(Utelatt)	(Utelatt)
23 "Oh, I see."	15 «Jaså.»	15 «Nåja, han gjør vel det,» sier faren.	15 «Jeg skjønner»
24 "So could you very sweetly?"	16. «Vil du være så snild?»	(Utelatt)	16 «Så kan du være så snill?»
25 "I'll try," I said.	17 «Jeg skal prøve.»	(Utelatt)	17 «Jeg skal prøve,» sa jeg.
26 So I tried.	(Utelatt.)	16 Og så setter de seg godt alle tre.	18 Og så gjorde jeg det.

4.4 Analyse av utdrag fra kapittel 1

Ytring 1:

Original: *HERE is Edward Bear, coming downstairs now, bump, bump, bump, on the back of his head, behind Christopher Robin.*

Deinboll: *Her har vi Teddy-bjørnen.*

Egner: «Donk donk donk,» sier det i trappen. Det er Kristoffer Robin som kommer nedover. Han leier Ole Brumm, og det er Ole Brumm som får det til å si donk donk donk, for Kristoffer Robin drar ham etter seg så han dumper fra trinn til trinn.

TÅB: *Her er Edvard Bjørn på vei nedover trappen, bump, bump, bump, med hodet først, på slep etter Kristoffer Robin*

Original: Adverbialet "here" er på temaplass, markert tema. En fortettet setning med fem adverbialer som beskriver måte-, tids- og stedsomstendigheter, bygget rundt kjernen «Winnie-the-Pooh is coming». «Bump, bump, bump» er innskudd uten grammatisk funksjon i ytringen.

Det er ikke entydig hva «Here» i innledningen refererer til. Kanskje konkret til oppstillingen i boken, med bilde av Winnie-the-Pooh og Christopher Robin på vei ned trappen på motstående side til teksten. Alternativt som presentasjon uten referanse til illustrasjonen, men til en abstrakt tilstedeværelse i fortellingen.

Innholdsmessig er ytringen delt i fem deler: presentering av Winnie-the-Pooh, hva han gjør, lyden dette lager, på hvilken måte han gjør det han gjør, at han gjør det sammen med Christopher Robin.

Disse delene og rekkefølgen på dem er beholdt bare av TÅB.

Deinboll har delt inn i to ytringer. Den første er tekstuel og ideasjonelt nært utgangstekstens første del. Hun bruker et inkluderende «vi» for å skape nærhet til leseren. Dette har ikke belegg i Milne, og gjør den mellompersonlige metafunksjonen annerledes. Deinbolls ytring 2 har et deiktisk «han» som subjekt på temaplass, og det gjøres her et kategoriskifte for å kompensere for manglende present continuous-form på norsk. Deretter setter hun inn onomatopoetikonet som et innskudd uten syntaktisk funksjon på tilsvarende måte som Milne. Måten han går ned trappen på («on the back of his head») er utelatt, men at

han går ned sammen med Christopher Robin er beholdt som en omstendighet med en preposisjonsfrase tilsvarende originalen.

Egner har delt inn i tre ytringer. Han endrer tematiseringen i de tre ytringene som enhet ved å sette onomatopoetikonet på temaplass i sin ytring 1. I ytring 2 er så Christopher Robin på temaplass, og presentert som den som kommer nedover trappen. Først i ytring 3 introduseres Winnie-the-Pooh, i en eksplisitterende forklaring på dunkingen i trappen. Heller ikke her er Winnie-the-Pooh på temaplass. Egner har laget en komplisert oppbygget ytring, med tre helsetninger og to leddsetninger. Milnes konkrete beskrivelse av at dunkingen lages ved at Winnie-the-Poohs bakhode slår mot trappen, er utelatt.

TÅB har beholdt den syntaktiske strukturen så langt det har vært mulig, og kompensert mangelen på present continuous på norsk med et skifte fra «coming downstairs» til preposisjonsfrasen «på vei ned trappen». Deretter følger tre preposisjonsfraser vor Milne har brukt to. «Med hodet først» er ideasjonelt annerledes enn «on the back of his head», og motivasjonen for dette avviket er sannsynligvis ønske om en mer idiomatisk oversettelse. «På slep etter Kristoffer Robin» er en eksplisittering i forhold til utgangsteksten, som bare bruker «behind Christopher Robin.»

Ytring 2:

Original: *It is, as far as he knows, the only way of coming downstairs, but sometimes he feels that there really is another way, if only he could stop bumping for a moment and think of it.*

Deinboll: *Dette er så vidt han vet den eneste måten å komme ned trappene på, men av og til føler han nok at det kanskje er en annen måte, bare han kunde la være å dunke slik fra trin til trin og få tenke seg om en stund.*

Egner: *Å dumpe sånn fra trinn til trinn er, såvidt Ole Brumm vet, den eneste måten å komme ned en trapp på. Noen ganger ønsket han forresten at det var en annen måte, så han slapp å dumpe så mye.*

TÅB: *Å dumpe sånn fra trinn til trinn er, så vidt Ole Brumm vet, den eneste måten å komme ned en trapp på. Av og til har han på følelsen at det må være en annen måte hvis bare dumpingene kunne holde opp et øyeblikk, så han rakk å finne ut av det.*

Original: Deiktisk «It» på temaplassen. Umarkert. Innskutt leddsetning i første helsetning, annen helsetning kobles adversativt til første, og blir fulgt av en betingelsesleddsetning.

Dette er innholdsmessig et brudd med første ytring. Beveger fortellingen fra den ytre beskrivelsen av en situasjon til en allvitende fortellers beskrivelse av en av figurenes tanker og holdninger. Gjennomføres med verb som beskriver mentale prosesser: «knows», «feels», «could think of». Innskutt leddsetning uttrykker forbehold med «as far as».

Adversativkoplingen reflekterer motsigelsen mellom første og annen helsetning i ytringen.

Tekstuelt er det Deinboll som ligger nærmest Milne. Hun har beholdt utgangstekstens deiktiske «It» som subjekt på temaplassen, og også den syntaktiske strukturen med to helsetninger og en leddsetning. Hennes oversettelse ligger som helhet også leksikalsk og semantisk nært originalen. Hennes «bare han kunne la være å...» for originalens «If only he could stop...» er leksikalsk unøyaktig. «La være» er en ensidig negasjon av en prosess, mens «stop» betegner en overgang fra å gjøre til å ikke gjøre. Det tilsvarende norske idiomet kunne være «bare han kunne holde op(p)» eller «bare han kunne stanse/stoppe med å...» Bruken av adverbialet «nok» er en tilføyelse som ikke har noen referanse til originalen. Vanligvis fungerer «nok» som en endoforisk referanse, men her fungerer det sammen med «kanskje» til en type forbehold i det som formidles som ikke har noen referanse i originalen. Den er tvert imot distinkt uten forbehold, med sitt «he feels that there really is...».

Egner har delt opp i to ytringer ved å erstatte koplingen «men» med et punktum uten konjunksjon. Han mister dermed det adversative funksjonen i originalen.

Egner erstatter den mentale prosessen «feels» med «ønsket», som er en mental prosess, men har et annet meningsinnhold. Han bruker også preteritum-formen «ønsket (...)at det var en annen (...) så han slapp å ...», en grammatisk form som her fungerer konjunktivt. Dette refererer ikke til noe motsvarende trekk i originalteksten.

Egners begrunnelse i siste del av hans ytring 5 for ønsket han har skrevet inn i første del, er også et klart logisk avvik fra originalen, hvor en betingelsesleddsetning refererer til en potensiell realisering av en prosess.

Både Egner og TÅB gjør en identisk eksplisitering ved å erstatte den deiktiske referansen i ytringens subjekt med en gjentakelse av det originalens referanse viser til.

TÅB har som Egner laget to ytringer og utelatt adversativkoplingen. Han har laget et kategoriskifte ved å erstatte «feels» med «har (...) på følelsen av». Dette gjenspeiler en meningsforskjell mellom «feels» på engelsk og «føler» på norsk, som Deinboll har brukt. Det

norske begrepet har primært hatt et emosjonelt innhold, mens det engelske har et alternativt innhold av «å mene ut fra intuisjon eller følelse». I moderne muntlig norsk er det blitt vanlig å bruke «føler» brukt på denne måten, som i setningen «Jeg føler vel at RBK betalte overpris» (Nettavisen an.no, 14.09.14).

TÅBs «har på følelsen av» er her en nær idiomatisk oversettelse av det engelske «feels».

Ytring 3:

Original: *And then he feels that perhaps there isn't.*

Deinboll: *(Utelatt)*

Egner: *(Utelatt)*

TÅB: *Men kanskje det ikke er det likevel.*

Original: Adverbialet «then» er på temaplass, markert. Gir fokus på kontrasten til det foregående. Til tross for kontrasten brukes additivkopling, - ikke adversativ. Trolig for å unngå gjentakelse.

Fortsetter gjengivelsen av Winnie-the-Poohs tanker. Uformelt preg – direkte gjengivelse.

Konstruksjonen «that perhaps there isn't» er en måte å gjengi replikken på som står mellom direkte og indirekte tale. Direkte tale ville her være «And then he feels "Perhaps there isn't. "», mens helt indirekte tale ville vært f.eks. "And then he feels that there may not be another way."

Dette fanges opp i TÅBs ytring 4, som har den samme mellomformen. «Men kanskje det ikke er det likevel.» er ikke et uttrykk for fortellerens holdning, men et - kanskje ordrett - referat av Winnie-the-Poohs holdning, men uten anførselstegn.

Ytring 4:

Original: *Anyhow, here he is at the bottom, and ready to be introduced to you.*

Deinboll: *Men nu er han i hvert fall kommet ned av trappen og ferdig til å bli presentert for deg.*

Egner: *Men nå er han i hvert fall kommet ned til der hvor trappen ender og vil gjerne hilse på deg:*

TÅB: *Nå er han i hvert fall kommet helt ned og vil gjerne hilse på deg.*

Original: Innledes med adversativ kopling. «Here» på temaplassen, markert tema.

Adversativen markerer kontrast til og avslutning av den foregående delen av teksten, som er en digresjon fra den pågående beskrivelsen av en ytre handling. Nå føres man tilbake til handlingen.

Snakker for første gang direkte til leseren/lytteren med «you». Når leseren inkluderes, forsterkes illusjonen av at handlingen finner sted her og nå gjennom at leseren er med i den.

Tekstuelt holder alle tre oversettelsene seg til strukturen i originalen. Det kohesive «Anyhow» i innledningen er overført som «Men (...) i hvert fall» hos både Deinboll og Egner, mens det er blitt til bare «i hvert fall» hos TÅB. Dette er tilnærmet parallelle uttrykksmåter på norsk.

«he is at the bottom» i originalen er idiomatisk oversatt til «han [er] (...) kommet ned av trappen» hos Deinboll og «han [er] (...) kommet helt ned» hos TÅB, hvorved den eksistensielle prosessen er skiftet ut med en materiell prosess.

Egner har oversatt «at the bottom» med «der hvor trappen ender». Dette er et avvik fordi originalens uttrykk er en ellipse av det vanlig brukte idiomet «at the bottom of the stairs». På norsk sier man «nederst i trappen» eller «nedenfor trappen». Egners uttrykk gir kun tre treff på www.google.no, og er således markert på en måte som ikke tilsvarende den engelske uttrykksmåten.

Egner + TÅB: oversetter siste del av setningen «ready to be introduced to you» med «vil gjerne hilse på deg». Dette er ikke parallelle uttrykk. Originalen omtaler en tilstand, angitt med en eksistensiell prosess, mens oversettelsen bruker en mental prosess som beskriver ønske og holdning. Dette er en eksplisitering, og et avvik i den mellompersonlige metafunksjonen.

Ytring 5:

Original: *Winnie-the-Pooh*.

Deinboll: *Ole Brumm*.

Egner: «*God dag, god dag!*»

TÅB: *Ole Brumm*.

Original: Ikke en setning, bare et setningsfragment med hovedpersonens navn. Illuderer realiseringen av «to be introduced to you».

Kan alternativt tolkes som begynnelsen av den følgende tekstdelen, som omhandler Winnie-the-Poohs navn og bakgrunnen for det.

Deinboll og TÅB følger originalen ved å kun bruke den oversatte versjonen av navnet.

Egner bytter ut navnet med selve hilsingen, og gjør med dette en fortolkning og en eksplisitering. Dette ser jeg som et avvik i den mellompersonlige metafunksjonen.

Ytring 6 – 13 er utelatt i alle oversettelsene.

Original: *6 When I first heard his name, I said, just as you are going to say, "But I thought he was a boy?" 7 "So did I," said Christopher Robin. 8 "Then you can't call him Winnie?" 9 "I don't." 10 "But you said--" 11 "He's Winnie-ther-Pooh. 12 Don't you know what 'ther' means?" 13 "Ah, yes, now I do," I said quickly; and I hope you do too, because it is all the explanation you are going to get.*

Grunnen til at sekvensen i ytring 6-13 er utelatt i alle de norske oversettelsene, må være at sentralt i teksten står et språklig poeng som er meget vanskelig å oversette eller overføre fra engelsk til norsk. Sekvensen forteller at Christopher Robin feilaktig tror at det at navnet Winnie står sammen med den bestemte artikkelen «the» i navnet Winnie-the-Pooh gjør det til et guttenavn istedenfor et jentenavn, som hans far indikerer at det må være.

Den norske versjonen av navnet inneholder ingenting som kunne gjøre det naturlig å oppfatte det som et jentenavn, og uansett gjør forskjellene mellom norsk og engelsk morfologi det umulig å overføre punktet med den bestemte artikkelen til norsk. En nær oversettelse ville antakelig bare vært mulig hvis den norske utgaven av navnet var utformet for å passe inn i en oversettelse av dette avsnittet.

TÅB har laget en fotnote hvor han skriver at det er umulig å oversette avsnittet til norsk, og lager en oversettelse basert på en annen norsk versjon av navnet som etter hans mening ville overføre innholdet til norsk:

"Fordi Winnie-the-Pooh på norsk heter Ole Brumm - er det umulig å oversette det neste avsnittet i originalteksten. Hadde Winnie-the-Pooh hett Oline-hr-Pu, derimot, hadde det aktuelle avsnittet sett slik ut:

Nå er han i hvert fall kommet helt ned og vil gjerne hilse på deg. Oline-hr-Pu.

Da jeg først hørte navnet hans, sa jeg, akkurat som du sikkert kommer til å si:

"Men jeg trodde han var en gutt?"

"Det trodde jeg også," sa Kristoffer Robin.

"Men da kan du vel ikke kalle ham Oline?"

"Det gjør jeg ikke heller."

"Men du sa -"

"Han er Oline-hr-Pu. Vet du ikke hva hr betyr?"

"Å ja, på den måten," sa jeg raskt, og det håper jeg du også gjør, for mer forklaring får du ikke."

(Milne, 1993, s. 13)

TÅBs tekst her er ikke uten avvik. Ett av dem er at «Oline» udiskutabelt er et jentenavn på norsk, mens Winnie er i bruk både som gutte- og jentenavn i engelsk-galene land. Og det språklige poenget han lager, er helt annerledes enn originalen. Det må det nødvendigvis være på bakgrunn av forskjellene mellom engelsk og norsk morfologi. Han gjør en tilsnikelse for å forsøke å gjøre det uoversettelige oversettelig. Det kan kanskje ses som et eksempel på Berman og Lewis' «abusive fidelity».

Ytring 14:

Original: *Sometimes Winnie-the-Pooh likes a game of some sort when he comes downstairs, and sometimes he likes to sit quietly in front of the fire and listen to a story.*

Deinboll: *Av og til vil Ole Brumm leke når han kommer ned, og av og til vil han helst sitte stille og høre på en historie.*

Egner: *Ole Brumm, som er en liten bjørn, liker godt å være med Kristoffer Robin å leke. Men av og til vil han helst sitte stille og bare høre en historie.*

TÅB: *Når Ole Brumm kommer ned, liker han av og til å leke og av og til liker han bare å sitte stille foran peisen og høre på en historie.*

Originalen: Markert tema med adverbial på temaplass. To helsetninger adversativt koplet sammen.

Dette er en ny veksling tilbake til Winnie-the-Poohs tanker. Gjennom vekslingen mellom skildringen av en ytre situasjon og beskrivelsen av Winnie-the-Poohs karakter har forfatteren på en effektiv måte allerede i første avsnitt både satt en ramme for historien og presentert hovedpersonen for leseren.

Tekstuellet er det Deinboll som har lagt seg nærmest originalen. Hun har tematisert de samme elementene som originalen, og den syntaktiske strukturen er nøyaktig overført med helsetning + tidsleddsetning + helsetning med to ett subjekt og to verbaler.

Egner har delt inn i to ytringer, koplet sammen med adversativ kopling. Han tematiserer Winnie-the-Pooh alene, og skyter inn en relativ leddsetning midt i den første helsetningen. Hans ytring 9 er i struktur lik den siste helsetningen i originalen.

TÅB endrer på strukturen, og tematiserer en annen del av første helsetning ved å sette tidsleddsetningen først. Hans andre helsetning er strukturelt identisk med originalens andre helsetning.

Deinboll implisiterer ved å utelate stedsomstendigheten «in front of the fire», og bare skrive at «liker å sitte stille». Denne utelatelsen har også Egner gjort. Egner og TÅB har i tillegg endret på den mellompersonlige funksjonen ved å oversette «and listen to a story» med «å bare høre på en historie» (Egner) og «liker han bare å sitte stille». Denne verdiladede eller graderende tilføyelsen hos begge har ingen referanse i originalen.

Egner har gitt sin ytring 8 et innhold som på alle måter avviker fra originalen, med et saksinnhold som ikke har noen referanse i originalen. Han skriver uten å kvalifisere utsagnet i forhold til sammenhengen i originalen at Winnie-the Pooh «liker godt å være med Kristoffer Robin å leke». Det motsier idéinnholdet i originalen, som fremstiller Winnie-the-Poohs ulike preferanser som likeverdige; av og til liker han dette, og av og til liker han det.

Ytring 15:

Original: *This evening –*

Deinboll: *Denne kvelden –*

Egner: *Og det vil han svært gjerne akkurat nå.*

TÅB: *I kveld –*

Original: Ufullstendig setning. Et subjekt med tankestrek etter som viser at fortelleren avbryter seg selv. Med et slikt ufullstendige innhold peker setningsdelen potensielt både fremover og bakover i teksten.

Deinboll oversetter leksikalsk identisk. TÅBs «I kveld - « skaper større nærhet til historiens der og da enn originalen gjør, og tilsvaremer «Tonight - « på engelsk.

Egner har satt inn en avvikende ytring her som fortolker og eksplisiterer et mulig meningsinnhold i originalteksten, ved å skifte ut en preposisjonsfrase som står alene, med en komplett setning fra fortelleren om Winnie-the-Poohs følelser og ønsker i situasjonen. Dette er et klart avvik i den mellompersonlige og i den tekstuelle metafunksjonen.

Ytring 16:

Original: *"What about a story?" said Christopher Robin.*

Deinboll: *«Far, vil du fortelle en historie» sa Kristoffer Robin.*

Egner: *«Far, vil du fortelle en historie for Ole Brumm?» spør Kristoffer Robin.*

TÅB: *«Hva med en historie» sa Kristoffer Robin.*

Originalen: Ordrett tale. Spørsmål gjengitt med referanse til taleren, hvor replikken står på temaplassen i ytringen.

Ytring 17:

Original: *"What about a story?" I said.*

Deinboll: *«Hva slags historie?» sa faren.*

Egner: *(Utelatt)*

TÅB: *«Ja, hva med en historie?» sa jeg.*

Original: Ordrett tale. Spørsmål gjengitt med referanse til taleren, hvor replikken står på temaplassen i ytringen. Nøyaktig repetisjon av replikken i forrige ytring, fungerer som en referanse til denne.

Ytring 18:

Original: *"Could you very sweetly tell Winnie-the-Pooh one?"*

Deinboll: *«Vil du være så snild å fortelle noe for Ole Brumm?»*

Egner: *(Utelatt)*

TÅB: *«Kan du være så snill å fortelle en for Ole Brumm?»*

Original: Replikk uten referanse formet som et spørsmål. Med den faste vekslingen mellom talerne i denne dialogen fremgår det at det er Christopher Robin som stiller spørsmålet. Bruk av ellipse i den forkortede formen.

Ytringene 16 – 18 er en enhet med en form som gir rom for tolkning. Gutten stiller sin far et spørsmål som faren stiller ordrett tilbake til gutten. Dette får gutten til å stille et nytt

spørsmål med det samme meningsinnholdet, men en annen form. Farens gjentakelse kan tolkes som at han er uforstående til spørsmålet, og dette får gutten til å omformulere i håp om å bli bedre forstått. Eller han later som om han ikke forstår, med den samme effekten på gutten.

Dette kan også være en irettesettelse av gutten for uttrykksmåten, som er offensiv og veslevoksen, og gutten tar irettesettelsen og endrer til en utpreget høflig form.

Replikkevekslingen er oversatt leksikalsk ord-for-ord identisk hos TÅB.

Deinboll og Egner har føyet til det vokative «Far» i innledningen og erstattet et wh-spørsmål med et ja/nei-spørsmål. Egner har inkludert en omstendighet med «for Kristoffer Robin», og har med dette slått sammen originalens tre ytringer til én.

Uttrykksmåten «Could you very sweetly» i originalen er ekstremt markert. Et søk etter akkurat denne ordsammensetningen på www.google.com og www.bing.com, gir ca. 33 000 treff. Men et søk etter bare dokumenter som inneholdt akkurat dette, men uten å inneholde ordet Winnie, gav meg henholdsvis seks og fire treff. Det ser altså ut til at den utbredelsen uttrykket har, nesten utelukkende er knyttet til denne teksten. I de norske oversettelsene er valgt:

Disse to uttrykkene må være de mest nærliggende standardidiomene for å fremme et slikt spørsmål på norsk. Denne maksimale normaliseringen gjør dem til noe av de mest avvikende valgene for oversettelse av denne spesifikke passasjen man kunne ha valgt, ifølge Bermans, Lewis' og Deanes tilnærming til nærhet i oversettelse. En nær oversettelse ville i dette tilfellet ha vært å lage et nytt, ikke-idiomatisk uttrykk som lå leksikalsk og semantisk nært originalen.

Ytring 19:

Original: *"I suppose I could," I said.*

Deinboll: «Det kan jeg gjerne gjøre,» sa faren.

Egner: «Gjerne det», sier faren.

TÅB: «Kanskje det,» sa jeg.

Originalen: Ordrett tale. Spørsmål gjengitt med referanse til taleren, hvor replikken står på temaplassen i ytringen. Ellipse i replikken. Binder replikken sammen med forrige ytring.

«I suppose I could» er ikke en særlig velvillig uttrykksmåte på engelsk, snarere motvillig. Derfor er Deinbolls og Egners uttrykksmåter med «gjærne» ikke noen god gjengivelse av det mellompersonlige innholdet i replikken; de er for positive. Originalen er et idiom, og det finnes flere tilsvarende idiomer på norsk som hadde fungert godt: «jeg kunne vel det», «det kunne jeg kanskje», osv. TÅBs «Kanskje det,» fungerer godt her.

Deinboll og Egner har endret fra en første persons, intradiegetisk forteller til en ekstradiegetisk forteller som forteller om faren i tredje person. Dette forandrer perspektivet i hele innledningen.

Egner har fra denne ytringen og ut avsnittet en annen tempus enn originalen, idet han har beholdt presens-formen som er brukt i originalens ytring 1 – 4. Originalen skifter til preteritum fra ytring 16, og Deinboll og TÅB har fulgt dette.

Ytring 20-23:

Original: 20 "What sort of stories does he like?" 21 "About himself. 22 Because he's that sort of Bear." 23 "Oh, I see."

Deinboll: «Hva slags historie liker han best å høre?» «Om sig selv. Han er av den sorten.» «Jaså.»

Egner: «Og hva slags historier liker han best?» «Han liker best å høre om seg selv,» sier Kristoffer Robin. «Nåja, han gjør vel det,» sier faren.

TÅB: 13 «Hva slags historier liker han?» «Han liker best å høre om seg selv.» «Jeg skjønner.»

Original: Direkte tale gjengitt uten referanse til taler.

Alle oversettelser følger originalens syntaks, med et ja/nei-spørsmål i ytring 20 og et svar i ytring 21. Originalens ytring 22 er utelatt av Egner og TÅB.

Ytring 23 er ulikt oversatt i de tre norske oversettelsene. «Oh, I see.» er et umarkert idiom på engelsk, med mer enn 38 millioner treff på www.google.no. Den leksikalsk og semantisk nærmeste oversettelsen har TÅB, mens Deinboll også har et umarkert uttrykk, men med et litt annet meningsinnhold som viser mindre interesse.

Egner lager en kommentar fra faren som er en eksplisitering med svak referanse i originalen, verken leksikalsk, syntaktisk eller i meningsinnholdet.

Ytring 24:

Original: "So could you very sweetly?"

Deinboll: «*Vil du være så snild?*»

Egner: (Utelatt)

TÅB: «*Så kan du være så snill?*»

Original: Ellipse. Ufullstendig setning.

TÅB har en ord-for-ord oversettelse, og Deinboll har en tilnærmet identisk, men har utelatt kausalleddet i innledningen.

Her gjentas spørsmålet fra ytring 18 med samme ordlyd. Og her gjelder samme kommentar som i ytring 18. Originalens nær unike uttryksmåte er oversatt med et umarkert uttrykk på norsk.

Egner har utelatt originalens ytring 24.

Ytring 25:

Original: "*I'll try,*" *I said.*

Deinboll: «*Jeg skal prøve.*»

Egner: (Utelatt)

TÅB: «*Jeg skal prøve,*» *sa jeg.*

Originalen: Ordrett tale. Spørsmål gjengitt med referanse til taleren, hvor replikken står på temaplassen i ytringen. Ellipse.

Deinboll oversetter replikken leksikalsk ordrett, men uten kausalkoplingen i starten og uten å referere til hvem som sa den. TÅB har med begge deler.

Egner har utelatt originalens ytring 25.

Ytring 26:

Original: *So I tried.*

Deinboll: (Utelatt.)

Egner: *Og så setter de seg godt alle tre.*

TÅB: *Og så gjorde jeg det.*

Original: Kommentar fra 1.-personsforteller med referanse til hans egen handling. Ellipse.

TÅB har oversatt idiomatisk, og lagt en additivkopling til kausalkoplingen i innledningen.

Egner har laget en ytring med referanse verken til leksikalsk tekst eller meningsinnhold i ytring 26, men den har innholdsmessig en form for generell referanse til avsnittet som helhet. Deiboll har utelatt originalens ytring 26.

Parallelt oppsett innledning til kapittel 2

Original og de tre norske oversettelsene – Nummerert etter ytringer

Original	Deinboll	Egner	TÅB
1 EDWARD BEAR, known to his friends as Winnie-the-Pooh, or Pooh for short, was walking through the forest one day, humming proudly to himself.	1 Teddy-bjørnen, kalt Ole Brumm eller bare Brumm, gikk en dag gjennom skogen og nynnnet stolt for seg selv.	1 Ole Brumm, blant venner også kalt bare Brumm, kom en dag ruslende gjennom skogen mens han trallet på sin lille vise.	1 Edvard Bjørn, blant venner også kalt Ole Brumm, eller bare Brumm, kom en dag ruslende gjennom skogen mens han trallet på en liten vise.
2 He had made up a little hum that very morning, as he was doing his Stoutness Exercises in front of the glass: Tra-la-la, tra-la-la, as he stretched up as high as he could go, and then Tra-la-la, tra-la--oh, help!--la, as he tried to reach his toes.	2 Han hadde nettopp denne morgen funnet på en liten stubb mens han tok slanke-gymnastikk foran speilet.	2 Det var den lille visen han hadde diktet om seg selv.	2. Han hadde funnet på den om morgenen mens han gjorde morgengymnastikk foran speilet: Tra-lala tra-la-la, når han gjorde armer oppad strekk så høyt han kunne, og så tra-la-la la-la bom! når han svingte armene ned og forsøkte å nå helt ned til tærne sine
		3 Han trallet og sang den allerede om morgenen mens han tok morgengymnastikk foran speilet.	
	3. Tra-la-la, tra-la-la, når han gjorde armer oppad strekk så langt han klarte det og tra-la-la, tra-la-la, hjelp-la-la når han forsøkte å nå tærne.	4 Tra-la-la la-la-la, når han gjorde armer oppad strekk så høyt han kunne, og så trala-la-la la-la-bom! når han svingte armene ned og forsøkte å nå helt ned til tærne sine.	
3 After breakfast he had said it over and over to himself until he had learnt it off by heart, and now he was humming it right through, properly.	4 Etter frokost hadde han sunget den om og om igjen for sig selv til han kunde den helt utenat, og nu nynnnet han den fra begynnelse til slutt.	5 Nå gikk altså Brumm gjennom skogen og trallet glad for seg selv hele den vesle visestubben:	3. Etter frokost hadde han sunget den om igjen og om igjen, helt til han virkelig kunne den, og nå sang han den tvers igjennom uten å stanse, og sangen var slik:
4 It went like this:	5 Slik var den:		

4.5 Analyse av utdrag fra kapittel 2

Ytring 1:

Original: *EDWARD BEAR, known to his friends as Winnie-the-Pooh, or Pooh for short, was walking through the forest one day, humming proudly to himself.*

Deinboll: *Teddy-bjørnen, kalt Ole Brumm eller bare Brumm, gikk en dag gjennom skogen og nynnnet stolt for seg selv.*

Egner: *Ole Brumm, blant venner også kalt bare Brumm, kom en dag ruslende gjennom skogen mens han trallet på sin lille vise.*

TÅB: *Edvard Bjørn, blant venner også kalt Ole Brumm, eller bare Brumm, kom en dag ruslende gjennom skogen mens han trallet på en liten vise.*

Originalen: Består av en umarkert helsetning med en innskutt adjektivisk leddsetning og en leddsetning av type tidssetning.

Alle tre oversettelser har beholdt Winnie-the-Pooh som subjekt på temaplass, beholdt innskuddet og beholdt den øvrige strukturen på ytringen. Det eneste syntaktiske avviket er hos Deinboll, som har forlenget helsetningen med to verbaler istedenfor tidssetningen som avslutter ytringen.

Avsnittet innledes i originalen med en referanse til kap. 1, – at Winnie-the-pooh egentlig heter Edward Bear.

De tre norske oversettelsene har håndtert dette på hver sin måte i kap. 1, og håndteringen i kap. 2 er bestemt av dette. Deinboll oversetter "Edward Bear" med "Teddy-bjørnen", et ord som på norsk normalt er et fellesnavn, men som med sin skrivemåte her – stor forbokstav og bindestrek – kan tolkes som et egennavn, og oversetter Winnie-the-Pooh til Ole Brumm og Pooh til Brumm, når denne kortformen er brukt.

Egner utelater referansen til "Edward Bear", og bruker utelukkende Ole Brumm eller Brumm fra første side.

TÅB bruker Edvard Bjørn for originalens Edward Bear både i kapittel 1 og 2. og går over til å kalle ham Ole Brumm eller Brumm på samme måte som Deinboll og Egner.

De ulike valgene gir rammene for hvordan kap. 2 blir innledet. Deinboll fastholder Teddy-bjørnen for "Edward Bear" og følger opp med Ole Brumm og Brumm som de andre

navnene hans. Egner omformer innledningen, og presenterer ham som Ole Brumm, og bruker bare kortformen Brumm i den innskutte leddsetningen som presenterer hans alternative navn.

Den innskutte adjektiviske leddsetningen er ganske likelydende formulert i alle de tre norske oversettelsene, idet alle bruker uttrykket "kalt" for å referere til det alternative navnet. Dette er ikke en presis leksikogrammatisk oversettelse av originalens "known as". Det presise ville ha vært "kjent som" eller idiomatisk "kjent under navnet". Den engelske originalen kunne ha brukt "called", hvilket avgjort ville ha gjort "kalt" til det mest nærliggende på norsk, men gjør ikke det.

"Known as" og "kalt" er to uttrykk med ulike perspektiver og referanser. "Known as" refererer til en statisk relasjon mellom subjektet og omverdenen som ikke er basert på handling eller respons. "Kalt" referer til handling og holdning fra omverdenen. Prinsipielt behøver ikke "known as" i det hele tatt å referere til handlingen "å kalle", som ligger til grunn for den norske oversettelsen. I SFL vil dette kategoriseres som ulike typer prosesser. «Er kjent som» er en eksistensiell prosess, mens «kalt» er passiv av en verbal prosess. Dette er altså et tekstuelt avvik.

«Known to his friends as» er en mer markert formulering enn «called», og det samme gjelder forholdet mellom «kjent blant sine venner som» og «kalt» på norsk. Alle oversettelsene har på denne måten normalisert utgangstekstens formulering.

Originalen bruker uttrykket "for short" som et forklarende tillegg til kortformen Pooh. Både originalens «for short» og «bare», som er brukt i alle oversettelsene, er omstendigheter, men av ulike typer. I «for short» ligger motivasjon, funksjon og hensikt. «Bare» er en annen type omstendighet, og er mindre spesifikk. «Bare» er også et verdiladet begrep, i motsetning til «for short». Noe kort norsk idiom som tilsvarer "for short" finnes ikke.

For å beskrive hva Winnie-the-Pooh gjør i denne innledningen til kapitlet, bruker originalen "was walking". Dette har Deinboll oversatt med "gikk en dag gjennom skogen". Både Egner og TÅB bruker "kom en dag ruslende". Dette er en eksplisitering. «Å rusle» på norsk er et mindre generisk og mer beskrivende uttrykk enn "to walk" på engelsk. Det kan diskuteres om denne forskjellen ligger på et ideasjonelt plan eller på et mellompersonlig plan. Om "rusle" er et begrep som fokuserer meningsinnholdet på utvendig observérbar atferd eller på intensjon og holdning er ikke entydig.

Det Winnie-the-Pooh også gjør i første setning i originalen, er "humming". Deinboll har oversatt dette med "nynnet", mens både Egner og TÅB har brukt "trallet". Disse tre uttrykkenes onomatopoetiske innhold gjør dem ulike. "Nynnet" er i det aspekt nærmere "humming" på engelsk enn hva "trallet" er. Det finnes ikke noe engelsk ord som ville ha gjort "trallet" til et nærmere valg på norsk.

I neste del av avsnittet refereres til en annen situasjon samme morgen, hvor Winnie-the-Pooh har øvet på den samme sangen. Der er teksten "Tra-la-la". Det er logisk å tro at det er dette som får to av oversetterne til å velge "tralle" fremfor "nynne" i setningen forut, for å gjøre referansen i teksten mer eksakt.

I originalen står det at noe Winnie-the-Pooh ellers gjorde i denne innledningsscenen, var "humming proudly". Bare Deinboll har tatt dette med i oversettelsen; "... og nynnet stolt for seg selv".

Hos de to andre er det utelatt: Egner: "... mens han tallet på sin lille vise". TÅB: "...mens han trallet på en liten vise." Denne utelatelsen er en forskyvning i den mellompersonlige metafunksjonen, siden man utelater et ord i originalen som formidler følelser eller sinnsstemning. Adverbialet «proudly» kan tolkes på to ulike måter,- som en egenskap ved måten han nynnet på eller som hans sinnsstemning idet han nynner. I SFL betegnes dette som to ulike typer omstendigheter.

Ytring 2:

Original: He had made up a little hum that very morning, as he was doing his Stoutness Exercises in front of the glass: Tra-la-la, tra-la-la, as he stretched up as high as he could go, and then Tra-la-la, tra-la--oh, help!--la, as he tried to reach his toes.

Deinboll: Han hadde nettopp denne morgen funnet på en liten stubb mens han tok slanke-gymnastikk foran speilet. Tra-la-la, tra-la-la, når han gjorde armer oppad strekk så langt han klarte det og tra-la-la, tra-la-la, hjelp-la-la når han forsøkte å nå tærne.

Egner: Det var den lille visen han hadde diktet om seg selv. Han trallet og sang den allerede om morgenen mens han tok morgengymnastikk foran speilet Tra-la-la la-la-la, når han gjorde armer oppad strekk så høyt han kunne, og så trala-la-la la-la-bom! når han svingte armene ned og forsøkte å nå helt ned til tærne sine.

TÅB: *Han hadde funnet på den om morgenen mens han gjorde morgen-gymnastikk foran speilet:
Tra-la-la tra-la-la, når han gjorde armer oppad strekk så høyt han kunne, og så tra-la-la la-
la bom! når han svingte armene ned og forsøkte å nå helt ned til tærne sine.*

Originalen: Strukturen i originalen er uvanlig. Ytringen består av en helsetning fulgt av tre like leddsetninger av type tidssetninger.

Deinboll har delt inn i to ytringer, hvor Deinbolls ytring 2 er helsetning + første tidssetning. Dette gjør hennes ytring 3 til en ufullstendig ytring som består kun av to leddsetninger.

Alternativt kan «Tra-la-la, tra-la-la» oppfattes som en kortform av «Han sa tra-la-la, tra-la-la når han gjorde...» i hver av setningene, slik at det er et underforstått subjekt og et verbal. I så fall er begge setningene i ytringen helsetninger. Denne forståelsen kan også anvendes på originalteksten.

Egner har delt inn i tre ytringer, og innleder den første med et deiktisk «Det», som henviser til «sin lille vise» i ytring 1, og står på temaplassen. Dette avviker fra den tekstuelle strukturen i originalen.

Om hvordan melodien Winnie-the-Pooh «hummer» på, oppstod, sier originalen at han har "made up a little hum". Deinboll oversetter dette med "funnet på en liten stubb", Egner velger "hadde diktet om seg selv", mens TÅB bruker det samme som Deinboll: "hadde funnet på den", Egners valg er et mer spesifikt og markert uttrykk enn det generelle uttrykket i originalen, og dermed mer pretensiøst. De andre to har valgt å oversette til en gjengs, allmenn betydning av originalen. Egner lager et avvik på et mellompersonlig plan. Det dreier seg om hvordan fortelleren beskriver, evt. kommenterer, hovedpersonens handlinger, og formidler potensielt dennes holdninger til det som skildres.

Egner bruker bestemt form og eiendomspronomen i «sin lille vise», og indikerer med dette at dette er en kjent vise, evt noe som forbindes fast med ham. Dette står i kontrast til originalen, hvor visen introduseres som noe nytt som kom til samme morgen.

I samme setning brukes substantivet "hum" som en betegnelse på den melodien han har laget. Ordet eksisterer ikke i en slik betydning i Standard English, og må betraktes som laget av Milne for anledningen. Dette har ingen av oversetterne fulgt opp; Deinboll: "stubb", Egner: "visen", TÅB: "vise"; alle velger standard ord på norsk. Dette er alle ord som har et

annet forhold til norsk språk enn ordet i originalen har til engelsk språk. Alle har normalisert utgangstekstens uttrykksmåte.

Det samme gjelder "Stoutness Exercises". Uttrykket er i dag kjent på engelsk, men såvidt jeg kan finne, må det stamme fra bøkene om Winnie-the Pooh. På www.google.com finnes mer enn 3000 treff for «Stoutness Exercises», og blant de 50 som jeg har sett nærmere på, var det ingen som ikke inneholdt en referanse for uttrykket til Winnie-the Pooh. Oversetterne velger standarduttrykk (Deinboll: "slanke-gymnastikk", Egner og Bringsværd:

"morgengymnastikk"). Ingen har laget et nytt ord tilsvarende det som er gjort i originalen; alle har i stedet normalisert utgangstekstens ordvalg.

I slutten av skildringen av morgengymnastikken som følger, skrives i originalen: "..., as he tried to reach his toes." Deinboll har oversatt med: "... når han forsøkte å nå tærne.", hvilket er en eksakt leksikogrammatisk oversettelse. Både Egner og TÅB eksplisiterer her, og skriver "... når han svingte armene ned og forsøkte å nå helt ned til tærne sine." "svingte med armene" er en tilføyelse uten referanse i originalteksten, og kan kategoriseres som et ideasjonelt avvik.

«Helt ned til" er en eksplisitering eller en forsterkning av originalen, og er her et tilføyet mellompersonlig budskap. Gradsadverbet «helt» lager et verdiladet begrep. Det motsatte ville vært «bare ned til», som hadde formidlet en holdning om at det var lavt på en eller annen form for skala.

Ytring 3:

Original: After breakfast he had said it over and over to himself until he had learnt it off by heart, and now he was humming it right through, properly.

Deinboll: Etter frokost hadde han sunget den om og om igjen for sig selv til han kunde den helt utenat, og nu nynnet han den fra begynnelse til slutt.

Egner: Nå gikk altså Brumm gjennom skogen og trallet glad for seg selv hele den vesle visestubben:

TÅB: Etter frokost hadde han sunget den om igjen og om igjen, helt til han virkelig kunne den, og nå sang han den tvers igjennom uten å stanse, og sangen var slik:

Originalen: Markert tema med en omstendighet på temaplassen. Strukturen er helsetning + tidssetning + helsetning.

Deinboll har beholdt setningsstrukturen i begge periodene, og valgt ord og uttrykk som ligger nært originalen, både hva angår ideasjonell og mellompersonlig funksjon. Uttrykket "helt utenat" er likevel en eksplisittering i forhold til originalens "by heart", og originalens "properly" kan ikke gjenfinnes i oversettelsen.

Egner har (i sin ytring 4) utelatt den første helsetningen i perioden, og starter ytringen med «Nå ...», som er innledningen til den andre helsetningen.

Han har eksplisittert originalens «he was humming» til «gikk (...) Brumm (...)og trallet...», med referanse til den foregående beskrivelsen av situasjonen.

Bruken av «altså gjennom skogen» hos Egner er en tilføyelse av et kohesivt element, og et avvik i den tekstuelle metafunksjonen. Dette forsterkes ytterligere gjennom tilføyelsen av omstendigheten «gjennom skogen», som ikke fins på tilsvarende sted i utgangsteksten, bare i foregående ytringer. Gjentakelsen hos Egner i sammenstillingen «altså gjennom skogen» er en anaforisk referanse til tidligere deler av avsnittet som ikke har noen referanse i utgangsteksten. Egner har åpenbart funnet det passende å rekapitulere situasjonsbeskrivelsen fra starten av kapittelet etter digresjonen med beskrivelsen av sangen og dens tilblivelse.

"Glad" i Egners tekst her er en tilføyelse på mellompersonlig plan som ikke har noen referanse i originalteksten.

TÅBs versjon er i struktur nokså lik Deinboll, men han har omformet til én periode, og sideordnet siste setning som en del av den første, - på samme måte som det gjøres i originalen. Han har også utelatt "to himself" helt, og oversatt "learnt it off by heart" med "til han virkelig kunne den". "Tvers gjennom uten å stanse" er en pleonasme, men er klart et forsøk på å gjengi originalens "right through it, properly".

Ytring 4:

Original: *It went like this:*

Deinboll: Slik var den:

Egner: (Utelatt)

TÅB: (Gjort til en del av forrige ytring.)

Originalen: Deiktisk innledning med pronomen på temaplassen. Struktur: subjekt + prosess + omstendighet.

Uttrykket "slik var den" er ikke en nøyaktig leksikogrammatisk oversettelse av "It went like this" i originalen. Originalens ytring er et idiom som brukes svært spesifikt når noen skal demonstrere hvordan en sang eller melodi lyder. En helt nøyaktig leksikogrammatisk oversettelse gir også det helt parallelle norske idiomet – "Den gikk slik/sånn" – som brukes i nøyaktig den samme situasjonen. Det er dermed ikke lett å forstå hvorfor både Deinboll har valgt et uttrykk som avviker både leksikogrammatisk og idiomatisk.

Parallelt oppsett av første avsnitt av kapittel 4

Original og de tre norske oversettelsene – Nummerert etter ytringer

Originalen	Deinboll	Egner	TÅB
1 THE Old Grey Donkey, Eeyore, stood by himself in a thistly corner of the forest, his front feet well apart, his head on one side, and thought about things.	1 Tussi, det gamle, grå eselet stod blandt tistlene i skogen med forbenene langt fra hverandre og hodet på skakke og tenkte over tingene.	1 Tussi, det gamle grå eselet, stod helt alene i et tistlete hjørne av skogen – med forbenene langt fra hverandre, og hodet på skakke.	1 Tussi, det gamle, grå eselet, stod alene i et tistlete hjørne av Skogen – med forbena langt fra hverandre, og hodet på skakke.
		2 Han stod og tenkte over tingene.	2 Han stod og tenkte over tingene.
2 Sometimes he thought sadly to himself, "Why?" and sometimes he thought, "Wherefore?" and sometimes he thought, "Inasmuch as which?"--and sometimes he didn't quite know what he was thinking about.	2 Somme tider tenkte han bedrøvet «Hvorfor?», og somme tider tenkte han «Hvorledes?», og somme tider tenkte han «Hvordan?», - og somme tider visste han ikke riktig hvad han tenkte.	3 Noen ganger tenkte han «Hvorfor?» - og noen ganger tenkte han «Hvorledes?» - og noen ganger tenkte han «Hvordan?» - og noen ganger visste han ikke riktig hva han tenkte.»	3 Av og til tenkte han trist for seg selv: Hvorfor? – og noen ganger tenkte han hvorledes? – og andre ganger tenkte han Hvordan? – og noen ganger visste han ikke riktig hva det var han tenkte på.
3 So when Winnie-the-Pooh came stumping along, Eeyore was very glad to be able to stop thinking for a little, in order to say "How do you do?" in a gloomy manner to him.	3 Og da han så Ole Brumm komme traskende, blev han meget glad over å få slutte å tenke en stund og sa tungsindig: «God dag».	4 Da han så Ole Brumm komme traskende, ble han meget glad, for da slapp han å tenke en stund, og kunne i stedet si på sin tungsindige måte: «God dag, Ole Brumm.»	4 Så da Ole Brumm kom traskende, var Tussi bare glad for å slippe å tenke en stund og kunne i stedet si «Hvordan går det?» på sin tungsindige måte.
4 "And how are you?" said Winnie-the-Pooh.	4 «God dag. Hvordan har du det?» sa Brumm.	5 «God dag, Tussi, hvordan har du det?» spurte Brumm.	5 «Og hvordan står det til?» spurte Brumm.
5 Eeyore shook his head from side to side.	5 Tussi ristet på hodet.	6 Tussi ristet hodet sitt fra side til side.	6 Tussi ristet langsomt på hodet.
6 "Not very how," he said.	6 «Det er ikke rart,» sa han.	7 «Ikke mye hvordan,» sa han.	7 «Ikke mye hvordan,» sa han.
7 "I don't seem to have felt at all how for a long time."	7 «Det har ikke vært rart på lenge.»	8 «Jeg har det ikke i det hele tatt.	8 «Jeg har ikke følt meg riktig hvordan på aldri så lenge.»
		9 Jeg har ikke hatt det på lenge.»	
8 "Dear, dear," said Pooh, "I'm sorry about that."	8 «Nei, kjære,» sa Brumm, «det var da leit å høre.	10 Men kjære Tussi, det var da trist å høre,» sa Brumm.	9 «Men kjære vene,» sa Brumm. «det var da trist å høre».
9 Let's have a look at you."	9 Det er best jeg ser litt på deg.»	11 «La meg se litt på deg.»	10 La meg få se litt på deg.»

4.6 Analyse av utdrag fra kapittel 4

Ytring 1:

Original: *THE Old Grey Donkey, Eeyore, stood by himself in a thistly corner of the forest, his front feet well apart, his head on one side, and thought about things.*

Deinboll: *Tussi, det gamle, grå eselet stod blandt tistlene i skogen med forbenene langt fra hverandre og hodet på skakke og tenkte over tingene.*

Egner: *Tussi, det gamle grå eselet, stod helt alene i et tistlete hjørne av skogen – med forbenene langt fra hverandre, og hodet på skakke. Han stod og tenkte over tingene.*

TÅB: *1 Tussi, det gamle, grå eselet, stod alene i et tistlete hjørne av Skogen – med forbena langt fra hverandre, og hodet på skakke. Han stod og tenkte over tingene.*

Originalen: Umarkert tema med et dobbelt subjekt, to prosesser – en atferdsmessig og en mental - og fem omstendigheter.

Når to nominalfraser står etter hverandre og refererer til samme ting, kalles den siste nominalfrasen, utskilt med komma, for en apposisjon. Avsnittet innledes med en slik konstruksjon. I originalen står nominalfrasen «Eeyore» som en apposisjon til «The Old Grey Donkey».

I alle tre oversettelser er rekkefølgen på de to nominalfrasene byttet om i forhold til originalen. «Det gamle, grå eselet» står som en apposisjon til «Tussi». Dette er en endring i den tekstuelle metafunksjonen. Selv om begge nominalfrasene er en del av tema, er tematiseringen sterkest på den nominalfrasen som kommer først. I Store norske leksikon er apposisjon definert som et «*utfyllende, nærmere bestemmende tillegg*» (www.snl.no – oppslagsord apposisjon). Ved å bytte plass for subjekt og apposisjon endrer man fokus fra presentasjonen av figuren gjennom en beskrivelse til presentasjonen av figuren gjennom navnet.

Originalens «stood by himself» beskriver en atferdsmessig eller eksistensiell prosess med en stedsomstendighet.

Deinboll har utelatt omstendigheten, slik at prosessen blir stående alene. Ved å utelate stedsomstendigheten slik, fjerner hun den spatiale beskrivelsen av situasjonen. Dette svekker

det materielle innholdet i forhold til originalen, og det eksistensielle aspektet i prosessen styrkes tilsvarende.

Egner føyer til gradsadverbet «helt», og legger med dette til et element i den mellompersonlige metafunksjonen som ikke finnes i originalen. «Helt» er ikke del av en representativ beskrivelse av virkeligheten, men en kommentar fra fortelleren. Det er derfor ikke knyttet til den ideasjonelle metafunksjonen.

TÅB gjenskaper originalens atferdsmessige eller eksistensielle prosess og spatiale beskrivelse.

I tillegg er det grunn til å problematisere det å oversette originalens «by himself» til «alene». Originalens idiom er en spatial beskrivelse av omstendigheten. Dette ville vært nærmere gjengitt på norsk gjennom idiomet «for seg selv», som er spatiale på samme måte som originalen, og har et meningsinnhold meget nært originalen. Dette ville også ha vært en syntaktisk sett nærmere konstruksjon, med bruk av en preposisjonsfrase både i originalen og oversettelsene. «Alene» på norsk gir en sterk konnotasjon til et metaforisk tilleggsinnhold som dreier seg om ensomhet, altså noe mentalt, heller enn spatiale. På engelsk ville det mest nærliggende være å bruke «alone», om forfatteren ønsket å formidle en slik mental dimensjon i omstendighetene.

Og slik sett blir Egners «helt alene» et dobbelt avvik fra originalen, som til sammen forsterker det metaforiske, mentale innholdet i uttrykket. «Helt alene» er et eget idiom på norsk der den mentale og emosjonelle betydningen er sterkere enn den spatiale. Dette er parallelt til det engelske «all alone», hvor det mentale meningsinnholdet er tilsvarende sterkt.

«By himself»/»for seg selv» har også et mulig metaforisk mentalt meningsinnhold . Men dette er klart svakere enn «alone»/»alene». Det ser man f.eks. gjennom uttrykkene «Han følte seg så skrekkelig alene» på norsk og «He felt so terribly alone» på engelsk, hvor den spatiale betydningen av uttrykket er helt sekundært i forhold til det mentale og emosjonelle. Uttrykk med et slikt meningsinnhold dannes verken på engelsk eller norsk med «by himself»/»for seg selv».

Originalens «a thistly corner» er en preposisjonsfrase som i den ideasjonelle metafunksjonen beskriver en stedsomstendighet.

Deinboll har oversatt dette til en syntaktisk identisk stedsomstendighet. Men hun bruker preposisjonen «blan(d)t». Dette er et avvik i den spatiale beskrivelsen i den ideasjonelle metafunksjonen. Definisjonen av «in» er:

«Expresses inclusion or position within limits of space, - « COD, s. 542)

Definisjonen av “blant” lyder:

mellom, i lag med; av (styrer ofte ord som betegner noe kollektivt)

(<http://www.nob-ordbok.uio.no/perl/ordbok.cgi>, oppslagsord «blant»)

Som man ser, gir de to preposisjonene en ulik spatial beskrivelse av omstendighetene.

Styringen i preposisjonsfrasen er også avvikende hos Deinboll. Originalen plasserer aktøren i «a thistly corner», mens hos Deinboll er styringen “tistlene”. Det skjer her en forskyvning, der et adjektiv i originalen er blitt til et substantiv i oversettelsen, som har tatt plassen til substantivet «corner» i originalen. Deinboll har gjenskapt originalens syntaktiske struktur, men endret meningsinnholdet i ytringen.

Egner og TÅB har med uttrykket «i et tistlete hjørne» laget en oversettelse som er leksikalsk og syntaktisk identisk med originalen. Denne nyskapningen gir stor nærhet til originalens nyskapning i den ideasjonelle funksjonen i uttrykket.

Men på engelsk har «thistly» en sekundær, metaforisk betydning, litt lik det norske uttrykket «tornefull».::

1. *filled with or having many thistles.*
2. *suggesting a growth of thistles, esp. in being difficult or painful to handle: a thistly set of problems.*

(Random House Unabridged Dictionary, Copyright ©1997,

by Random House, Inc. Gjengitt på www.dictionary.infoplease.com)

Det er ikke tilfeldig at Eeyore holder til blant tistler; «in a thistly corner». Han er en tungsindig figur, som i tillegg til tilholdsstedet sitt viser både gjennom utseende («The Old, Grey Donkey»), kroppsspråk («... shook his head from side to side.») og måter å snakke på at han opplever livet som vanskelig og bedrøvelig.

Dette metaforiske innholdet knyttet til tistler er ikke konvensjonalisert på norsk. Det går tapt selv med den leksikalsk korrekte oversettelsen av «thistly». Å prioritere det leksikalsk korrekte medfører derfor i dette tilfelle en endring i det mellompersonlige innholdet i ytringen.

Å forsøke å gjenskape denne dimensjonen i teksten hadde betinget at oversetteren byttet ut originalens omgivelser med noe som gir de samme konnotasjoner på norsk, f.eks. ved å sette Eeyore i omgivelser fulle av torner istedenfor tistler.

Originalens «with his front legs well apart» er i den ideasjonelle metafunksjonen en måtesomstendighet. Den beskriver hvordan en aktør gjør en prosess eller er i en tilstand. Dette er oversatt på samme måte i alle tre oversettelser til «med forbena langt fra hverandre». Meningsinnholdet i adverbet «langt» er spatiale; det beskriver stor fysisk avstand. Selv om det ikke beskriver spesifikt hvor stor avstanden er, brukes det når en avstand skal beskrives som større enn middelet i en tenkt skala fra minste til største mulige avstand, og er således et antonym til «kort». Dette meningsinnholdet avviker fra meningsinnholdet i adverbet «well», som er brukt i originalen. «Well» er ikke spatiale, men har et meningsinnhold som befinner seg på en skala av kvalitet. Det er et positivt verdiladet begrep. Fortelleren legger inn en kommentar, en kvalitetsvurdering av hvordan forbena er plassert, i tillegg til den spatiale, ideasjonelle beskrivelsen. Denne kommentaren hører til i den mellompersonlige metafunksjonen. Det verdiladete innholdet ser vi tydeligere om vi setter inn et annet verdiladet adverb, f.eks. «fortunately» («fortunately he stood with his front legs well apart») eller «unfortunately» («unfortunately he stood with his front legs well apart»). I det første tilfellet får vi en forsterkning av det positive, I det andre tilfellet får vi en motsetning i setningen, en absurditet. Slik er det ikke om man forandrer på den norske oversettelsen på tilsvarende måte:

«heldigvis stod han med forbena langt fra hverandre»

«dessverre stod han med forbena langt fra hverandre»

Her får vi to setninger som er henholdsvis positivt og negativt verdiladet, uten noen motsetning.

Her har altså originalen et innhold i den mellompersonlige metafunksjonen som ikke overføres til norsk gjennom oversettelsen, som bruker et adverb som bare er spatiale.

En ideasjonell analyse uttrykket «thought about things» i originalen viser at setningen representerer en undertype av mentale prosesser som i SFL kalles kognitiv prosess, gjennom bruken av det sammensatte verbet «think about». «Things» er da målobjekt. Den norske oversettelsen beskriver også en kognitiv prosess, og bruker tilsvarende det løst sammensatte verbet «tenke over». «Tingene» er her målobjekt. Syntaktisk er original og oversettelser altså

parallele. Idiomatisk kan det diskuteres om det er et avvik mellom «thought about» og «tenkte over». På engelsk er det mulig å si både «thought of» og «thought about». Og selv om betydningene overlapper, indikerer «thought about» en mer aktiv eller systematisk tankeprosess enn «thought of». Dette kan tilsvare forskjellen i de to norske idiomene «tenkte på» og «tenkte over». Men på engelsk er ikke brukt idiommet «thought things over», som leksikalsk og idiomatisk er den nærmeste parallellen til «tenkte over ting(ene)». Det fins enda et idiom forbundet med slik tenking; «thought things through», som har sin parallell på norsk i «tenkte gjennom tingene».

Den norske oversettelsen har her et annet avvik i den tekstuelle metafunksjonen, ved at det er brukt bestemt form i objektet; «tingene», mens originalen bare har «things». Hensikten med bestemt form er vanligvis å skape en anaforisk referanse. Man refererer til noe som allerede er introdusert tidligere i teksten. I dette tilfellet er det ikke det som er gjort, for «tingene» er ikke noe som er omtalt tidligere. Derfor kan bruken av bestemt form tolkes som at man ønsker å skape en homofori, en allmenn referanse knyttet til kulturkonteksten. I så fall blir setningen parallell til uttrykk som:

«Han tenkte over livet.»

«Han tenkte over tilværelsen.»

Tolkningen gir i så fall også «tenkte over tingene» eksistensielle assosiasjoner. Det tegner et for pretensiøst bilde av Eeyore og de tankene han tenker (se nedenfor). Helheten og genren tatt i betraktning sies det her helt enkelt at Eeyore «tenkte på ting.» I dette perspektivet blir «tenkte over tingene» et avvik fra meningsinnholdet i originalen i den mellompersonlige metafunksjonen.

Ytring 2:

Original: *Sometimes he thought sadly to himself, "Why?" and sometimes he thought, "Wherefore?" and sometimes he thought, "Inasmuch as which?"--and sometimes he didn't quite know what he was thinking about.*

Deinboll: *Somme tider tenkte han bedrøvet «Hvorfor?», og somme tider tenkte han «Hvorledes?», og somme tider tenkte han «Hvordan?», - og somme tider visste han ikke riktig hva han tenkte.*

Egner: *Noen ganger tenkte han «Hvorfor?» - og noen ganger tenkte han «Hvorledes?» - og noen ganger tenkte han «Hvordan?» - og noen ganger visste han ikke riktig hva han tenkte.»*

TÅB: *Av og til tenkte han trist for seg selv: Hvorfor? – og noen ganger tenkte han hvorledes? – og andre ganger tenkte han Hvordan? – og noen ganger visste han ikke riktig hva det var han tenkte på.*

Original: Markert tema med adverbial på temaplassen. Fire helsetninger bundet sammen adversativt.

Originalens innledning med adverbialet «Sometimes» er oversatt med tre ulike uttrykk i de tre oversettelsene. De gjenspeiler ulike aspekter av leksikalsk nærhet som oversetteren har mulighet for å velge mellom.

Deinbolls «Somme tider» er i dag et sjeldent uttrykk i standard norsk, og kan tolkes som en illustrasjon av at språket endrer seg over tid. Men dette uttrykket har ikke vært vanlig å bruke i skjønnlitteratur i tidligere tider heller. Deinboll var oppvokst på Hamar, i en del av landet hvor dette uttrykket ennå i dag er normal språkbruk. Dette kan være en del av bakgrunnen for valget, hvor hun har oppnådd en fonetisk nærhet mellom «Sometimes» og «Somme tider», i tillegg til den leksikalske nærheten.

Likefullt skaper Deinboll her et avvik. «Somme tider» på norsk er hva Lewis kaller en deformerende form, en form som avviker fra det normale, mens «sometimes» på engelsk er klart konformerende. Ingen av synonymene til «sometimes» som er listet opp i Collins Thesaurus (<http://www.collinsdictionary.com/dictionary/english-thesaurus>, oppslagsord «sometimes») gir mer enn en firedel så mange treff på et søk på google.com som «sometimes» gir (814 mill. treff). Til sammenlikning gir «av og til» omkring 20 ganger så mange treff (8,67 mill. treff) på google.com som «somme tider». Dette viser den manglende nærheten; målteksten har et annet forhold til målspråket enn kildeteksten har til kildespråket. Egners «Noen ganger» er også en leksikalsk nær oversettelse av «Some(-)times», med mer moderne, standard norske ord enn Deinboll.

TÅB har prioritert det semantiske ved å velge «av og til», som har samme meningsinnhold og er det av de tre brukte norske idiomene som gir det høyeste antallet treff på www.google.com, selv om det er både fonetisk og leksikalsk helt ulikt originalen.

Første helsetning i originalen inneholder en mental, kognitiv prosess med to omstendigheter, en måtesomstendighet og en ledsagende omstendighet. Alle tre norske oversettelser har oversatt prosessen «thought» med det eneste leksikalsk parallelle «tenkte». Men de to omstendighetene er ulikt håndtert.

Egner har utelatt begge omstendighetene og skapt et dobbelt avvik fra originalen.

Deinboll har oversatt måtesomstendigheten til «bedrøvet», men utelatt den ledsagende omstendigheten «to himself».

TÅB har tatt med begge omstendighetene, og laget en leksikalsk ord-for-ord-oversettelse av setningen.

Uttrykket «thought (...) to himself» er et slående uttrykk. I utgangspunktet gir det ikke mening, for hva slags annen måte finnes det å tenke på enn «to himself»? Tanker kan ikke kommuniseres direkte til andre enn en selv, og derfor er uttrykket tomt for ideasjonelt innhold. Slik sett utelates ikke noe av det ideasjonelle innholdet ved at man utelater «to himself», og det er en mulig motivasjon for at Deinboll og Egner har gjort det.

Men det er et vanlig brukt idiom på engelsk, og når det er tatt med i originalen, tror jeg det er fordi det har et mellompersonlig meningsinnhold som forfatteren ønsker å få frem. Det er fortellerens kommentar til situasjonen, en ytterligere understrekning av Eeyores karakter og hvordan han opplever verden. Å utelate denne omstendigheten blir således å skape et avvik i den mellompersonlige metafunksjonen.

Denne ytringen inneholder spesielle utfordringer. Den inneholder i originalen to spørreord; «why» og «wherefore». Alle tre norske oversettelser har oversatt disse spørreordene identisk. Det ligger en utfordring i at teksten projiserer et avvik i leksikon mellom engelsk og norsk: «Why» og «Wherefore» er to engelske spørreord med helt eller nesten identisk betydning. Noe tilsvarende par fins ikke på norsk, og derfor er bare «Hvorfor?» brukt. Dette er kompensert ved at man i stedet har brukt de to norske spørreordene som har helt eller nesten identisk betydning; «hvordan» og «hvorledes».

I tillegg til spørreordene siteres en annen spørrende setning fra Eeyore: «Inasmuch as which».

Ordet «inasmuch» brukes bare i sammensetningen «inasmuch as». Uttrykket fungerer som en konjunksjon eller subjunksjon.

Oxford Dictionaries oppgir to forklaringer på «inasmuch as»:

1 to the extent that, in so far as (www.oxforddictionaries.com , oppslagsord "inasmuch")

Eksempel:

“The public sphere accommodates these views, inasmuch as it does not ban them - preaching against homosexuality or divorce is not prohibited speech.”

(Eksempelsetning fra www.oxforddictionaries.com , oppslagsord “inasmuch”)

2 Considering that, since (www.oxforddictionaries.com , oppslagsord “inasmuch”)

Eksempel:

«*Inasmuch as there are no general articles on insect micromorphology, this review will attempt to...*»

(*Insect Micromorphology, Annual Review of Entomology, Vol. 5: 17-34 (Volume publication date January 1960), s. 17*)

Ordsammensetningen “inasmuch as which?” er meget vanskelig å finne på

www.google.com. Uttrykket stående alene, f.eks. med spørsmålsteget etter, har jeg ikke klart å finne noen eksempler på, bortsett fra som sitat fra Winnie-the-Pooh.

Jeg konkluderer derfor med at «inasmuch as which» er et uttrykk som ikke gir mening på engelsk. En leksikalsk oversettelse til norsk gir det heller ikke: «ettersom hvilket» eller «i den grad hvilken».

Dette begrenser også den ideasjonelle meningen det går an å tilskrive hele avsnittet. Men jeg tolker inn et annet innhold, i tillegg til den ideasjonelle. Gjengivelsen av hvordan Eeyore tenker på de ulike spørreordene og nettopp fraværet av mening, forteller at Eeyore ikke behersker eller forstår spørreordene. Han og forfatteren driver en ordlek eller lydlek når han tenker på ordene. Forutsetningen for å bruke ordene til reell refleksjon er ikke tilstede; «and sometimes he didn't quite know what he was thinking about:» Dette ligger i den mellompersonlig metafunksjon av teksten. Forfatteren formidler et budskap mellom linjene om hvordan Eeyore er, - en fortolkning han ønsker å dele med leseren. Eller heller med oppleseren, siden dette innholdet går over hodet på et barn.

I og med at det brukes tre spørreord, som i originalen, er «Inasmuch as which?» utelatt i alle tre norske oversettelser. Utelatelsen medfører et ideasjonelt avvik som medfører mindre nærhet i den mellompersonlige metafunksjonen.

Originalversjonen av dette avsnittet inneholder en fremtredende gjentakelse: «Sometimes he thought... and sometimes he thought... and sometimes he though... and sometimes he thought....». Denne gjentakelsen skaper med sin monotoni en spesiell kohesjon mellom de

ulike delene av avsnittet. For en erfaren forfatter er en slik monotoni en markert uttrykksmåte.

Både Deinboll og Egner har gjenskapt dette med henholdsvis «Somme tider tenkte han... og somme tider tenkte han... og somme tider... (osv.) og «Noen ganger tenkte han... og noen ganger tenkte han... og noen ganger tenkte han... (osv.)».

TÅB har variert oversettelsen av «sometimes» med tre forskjellige norske idiomer: «Av og til tenkte han... og noen ganger tenkte han... og andre ganger tenkte han... og noen ganger tenkte han...»). Dette er å ikke En slik endring i et kohesjonsvirkemiddel må klassifiseres som et avvik i den tekstuelle metafunksjonen.

Ytring 3:

Original: So when Winnie-the-Pooh came stumping along, Eeyore was very glad to be able to stop thinking for a little, in order to say "How do you do?" in a gloomy manner to him.

Deinboll: Og da han så Ole Brumm komme traskende, blev han meget glad over å få slutte å tenke en stund og sa tungsindig: «God dag».

Egner: Da han så Ole Brumm komme traskende, ble han meget glad, for da slapp han å tenke en stund, og kunne i stedet si på sin tungsindige måte: «God dag, Ole Brumm.»

TÅB: Så da Ole Brumm kom traskende, var Tussi bare glad for å slippe å tenke en stund og kunne i stedet si «Hvordan går det?» på sin tungsindige måte.

Original: Markert tema med strukturen tidssetning + helsetning.

Ytringen innledes på engelsk med en konjunksjon med en kohesiv funksjon. Konjunksjonen «so» er en anaforisk referanse som formidler en kausal forbindelse fra det som refereres til, og til det som kommer etter konjunksjonen. Den parallelle konjunksjonen på norsk med samme funksjon er «så». Den er det bare TÅB som har brukt. Deinboll har også brukt en konjunksjon, og således også laget en anaforisk referanse. Men konjunksjonen «og» har ikke noe kausalt innhold. Den fremstiller bare en eller annen form for logisk sammenheng mellom det foregående som referansen viser til og det som kommer etter konjunksjonen.

Egner har sløffet konjunksjonen, og med dette mistet både noe av kohesjonen i teksten og kausalitetsforholdet mellom forrige ytring og denne.

Dette viser et avvik i den tekstuelle metafunksjonen. Forholdet mellom de tingene som beskrives i teksten formes på en annen måte gjennom en annen bruk av språklige virkemidler.

Deinboll og Egner har begge laget et ideasjonelt avvik ved å skrive «da han så Ole Brumm komme traskende» for det engelske «when Winnie-the-Pooh came stumping along».

Ideasjonelt beskrives to ulike typer prosesser. «... han så Ole Brumm komme traskende...» er å beskrive en mental prosess hvor «han» (Eeyore) blir subjekt og aktør; den sansende i en mental prosess og Ole Brumm blir målobjekt. I originalen er Winnie-the-Pooh subjekt og aktør. Det som beskrives, er en atferdsmessig prosess, og det er naturligvis ikke noe målobjekt. Det oppstår også en endring i modaliteten fra «Winnie-the-Pooh came stumping along.» til «Ole Brumm komme traskende.»

Videre er uttrykket «stumping along» ikke et vanlig uttrykk på engelsk. Et søk på google.com gir 7200 treff. Til sammenlikning gir f.eks. et uttrykk som «walking along» 8,4 mill. treff, mens «stepping along» gir 55 600 treff.

Det norske «traskende», som alle oversettelsene har brukt, gir på sin side 21 500 treff. Tatt i betraktning at norsk er et svært mye mindre språk på internett, hvor leksikalsk parallelle ord og uttrykk gjerne kan få 100 til 1000 ganger flere treff på engelsk enn på norsk, sier disse tallene noe om at «traskende» har en svært annen posisjon på norsk enn «stumping along» har på engelsk. «Stumping along» er et klart mer markert og deformerende uttrykk på engelsk enn «traskende» er på norsk.

Bokmålsordboka på Universitetet i Oslos nettsted <http://www.nob-ordbok.uio.no> forklarer ordet «traske» som «gå tungt og langsomt».

(<http://www.nob-ordbok.uio.no/perl/ordbok.cgi> - oppslagsord «traske»)

Oxford Dictionaries forklarer «stump» med «walk stiffly and noisily»

(<http://www.oxforddictionaries.com/definition/english/> - søkeord “stump”).

Begge disse ordene har et kohyponymisk forhold til walk/gå. Men mens det engelske «stump» blir karakterisert ved en kvalitet ved gangen og ved at denne måten å gå på lager støy, er det norske «traske» karakterisert ved intensiteten og den lave hastigheten det skjer ved. Dette fokuset på ulike dimensjoner i de to ordene gjør dem til ikke-parallele uttrykk, leksikalsk sett. I SFL-termer innebærer dette et avvik i den ideasjonelle metafunksjonen. De

norske oversettelsene gir et annet bilde av hva som skjer i situasjonen på det ytre, observerbare plan.

En analyse av den ideasjonelle metafunksjonen gir her at avsnittet beskriver en relasjonell prosess av undertype intensiv prosess: «was very glad». Resten av avsnittet kan ses som en kausal omstendighet, den angir grunnen til at han er «very glad».

Som del av den kausale omstendigheten er også inkludert en omstendighet knyttet til hensikt; «in order to». Denne hensikten kommer ikke frem i noen av de norske oversettelsene. Deinboll har utelatt denne omstendigheten, og omformer den til en helsetning ved å endre den modale konstruksjonen «in order to say» til preteritum-konstruksjonen «og sa». Denne sideordnes med den første helsetningen med konjunksjonen «og», og skaper en logisk sammenheng, men ingen kausalitet.

Egner lager tre helsetninger, hvor den andre ivaretar det kausale innholdet i omstendigheten i originalen gjennom konjunksjonen «for». Men den tredje helsetningen ivaretar ikke hensikten i den andre omstendigheten i originalen gjennom sideordningen som ligger i konjunksjonen «og». Det skapes i stedet da samme kausale forbindelse til første helsetning som helsetning nummer to hadde.

TÅB gjenskaper originalens deltaker, prosess og kausal omstendighet på en måte som leksikalsk og semantisk følger originalen tett. Men hensikten i originalens «in order to» er erstattet med en helsetning på samme måte som de to andre oversettelsene.

Ytring 4:

Original: *"And how are you?" said Winnie-the-Pooh.*

Deinboll: *«God dag. Hvordan har du det?» sa Brumm.*

Egner: *«God dag, Tussi, hvordan har du det?» spurte Brumm.*

TÅB: *«Og hvordan står det til?» spurte Brumm.:*

Original: Replikk med referanse til taleren. Replikken er på temaplassen. Replikken er et idiom.

Eeyores hilsen til Winnie-the-Pooh er «How do you do?» Dette oversetter Deinboll med "God dag." Leksikalsk og syntaktisk er det et helt ulikt uttrykk, og det er avvik som ligger i den tekstuelle metafunksjonen. Men dette er to idiomer som har det til felles at de begge avviker fra normal syntaks og har et meningsinnhold som bare kan tydes som homoforiske

referanser. I det perspektivet er de svært nære i innhold. Dette er to formelle og korrekte hilsener, som brukes i omtrent de samme situasjonene på engelsk og norsk. Det idiomatiske og semantiske innholdet er prioritert og godt ivaretatt. I forhold til definisjonen av nærhet jeg bruker her, er dette en nær oversettelse. Idiomet i oversettelsen har samme forhold til målspråket som idiomet i originalen har til kildespråket.

Egner velger «God dag, Ole Brumm.». Ved å legge til navnet til den som blir tiltalt, endrer han relasjonen mellom deltakerne i samtalen. Det gjør han fordi det mellompersonlige innholdet i teksten blir endret. Dette er også et avvik i den tekstuelle metafunksjonen. Teksten skal også representere virkeligheten. Den skal gjengi hva som faktisk ble sagt, spesielt når teksten er direkte sitat. Å føye til et navn i tiltale er en klar tilføyelse av noe som ikke har referanse i originalteksten.

TÅB bruker «Hvordan går det?». Dette er ikke et parallelt idiom på norsk til det engelske «How do you do?». De to idiomene tilhører ulike registre, og de gjenspeiler to ulike relasjoner mellom dem som snakker sammen. I tillegg passer det ikke TÅBs valg av hilsen fordi dette er det første som blir sagt når Winnie-the-Pooh ankommer; - det er ikke slik man hilser på norsk. «Hvordan går det?» brukes bare etter en annen, innledende hilsen.

«Hvordan går det?» er dessuten en hilsen som fordrer et konkret svar, selv om det er en høflighetsfrase. Og det finnes ikke her, bare Winnie-the-Poohs spørsmål tilbake «Og hvordan står det til?» Dette gjør at disse replikkene ikke fungerer godt. Dette utgjør også et avvik fra originalen i den tekstuelle metafunksjonen. For at en tekst skal fungere som en koherent enhet, må replikker som følger etter hverandre være utformet slik at man får inntrykk av en adekvat språklig samhandling. Det er dette som ikke fungerer hos TÅB i dette avsnittet.

Deinboll har i sin oversettelse av Winnie-the-Poohs svar føyet til et «God dag.» før «Og hvordan har du det?», der Winnie-the-Pooh i originalen går rett på «And how are you?» som sitt svar til «How do you do?». Dette er en velbegrunnet tilføyelse, for et «God dag» på norsk krever – på samme måte som «Hvordan har du det?» - en tilsvarende frase som svar før man spør hvordan det går. Slik er det ikke på engelsk. «How do you do?» kan gjerne besvares slik Winne-the-Pooh gjør.

Egner har her valgt samme formulering som Deinboll, bortsett fra at han i tråd med oversettelsen av Eeyores hilsen i avsnittet før har føyet til navnet også i denne replikken:

«Goddag, Tussi, hvordan har du det?». Det blir igjen et avvik i den mellompersonlige metafunksjonen.

Ytring 5:

Original: *Eeyore shook his head from side to side.*

Deinboll: *Tussi ristet på hodet.*

Egner: *Tussi ristet hodet sitt fra side til side.*

TÅB: *Tussi ristet langsomt på hodet.*

Original: Umarkert tema med subjekt på temaplassen. Struktur:

Originalen består ideasjonelt av en aktør, en prosess, et målobjekt og en måtesomstendighet eller stedsomstendighet.

Deinboll har kortet ned dette til en setning med en aktør, en prosess og et målobjekt. En mulig grunn til at hun har valgt dette avviket, er at hun forsøker å oversette idiomatisk. Men i så fall har hun misoppfattet det engelske uttrykket. «Ristet på hodet» er det minst markerte uttrykket som fins på norsk for den aktiviteten som beskrives. Men slik er det ikke med den engelske originalens «shook his head from side to side.» Det minst markerte på engelsk ville være «shook his head». Sannsetningen får knapt 1,5 mill. treff på www.bing.com. «Shook his head from side to side» får 30 600 treff. Hvis Milne hadde ønsket et umarkert uttrykk, hadde han formodentlig bare skrevet «Eeyore shook his head.»

Tilføyelsen «from side to side» legger til en omstendighet i den ideasjonelle metafunksjonen, som skal beskrive en større bevegelse enn vanlig hoderysting.

Kanskje fordi Eeyore er et esel, slik at det å riste på hodet er en mer massiv bevegelse enn det er for et menneske. Eller det kan være fordi det er en gest med bredere betydning enn bare vanlig hoderysting han ønsker å beskrive. Å skildre en større bevegelse kan være en implisitt beskrivelse hvor dårlig det står til med Eeyore. Dette er i så fall en mellompersonlig funksjon av teksten.

Og kanskje har Egner også tenkt på denne måten når han velger «Tussi ristet hodet sitt fra side til side.» Denne oversettelsen følger originalen leksikalsk helt nøyaktig, ord for ord, og får med seg også det mellompersonlige.

Ved å oversette leksikalsk direkte slik unnlater Egner å ivareta to forskjeller mellom idiomene «shake ones head» på engelsk og «riste på hodet»:

Der man på engelsk bruker bare «shake» om bevegelsen man kan gjøre med hodet, bruker man på norsk det løst sammensatte verbet «riste på». «Riste hodet» er ikke gangbar norsk, eller i hvert fall svært markert. Mens originalen her er lite markert.

Ved overføringen av eiendomspronomenet i idiomet tar han ikke hensyn til en forskjell i språklig konvensjon på engelsk og norsk. I omtale av egne kroppsdelar tar man på engelsk alltid med eiendomspronomenet i omtalen. På norsk gjør man normalt ikke det, selv om det forekommer:

She broke her arm – Hun brakk armen

My knee is hurting – Jeg har vondt i kneet

He shook his head – Han ristet på hodet

Det blir derfor unaturlig når han skriver «ristet hodet sitt». Unaturlig på en måte som ikke har noen referanse til originalen.

TÅB har valgt å skrive «Tussi ristet langsomt på hodet.» Dette er en eksplisittering, for det er ingen referanse i originalen til hastigheten i hodets bevegelse. Dette kan være et forsøk på å omskrive den omstendelige uttrykksmåten i originalen. Når et esel rister på hodet, og til og med «fra side til side», er det som sagt en massiv bevegelse, og den må foregå forholdsvis langsomt. Dette er en ideasjonell endring fra en type måtesomstendighet til en annen.

En annen mulig tolkning er at TÅB har valgt å eksplisittere ut fra et ønske om å forsterke den tungsindige stemningen i situasjonen, ved å føye til «langsomt». I så fall har han skapt et avvik både i den ideasjonelle og den mellompersonlige funksjonen.

Ytring 6:

Original: *"Not very how," he said.*

Deinboll: «Det er ikke rart,» sa han.

Egner: «Ikke mye hvordan,» sa han.

TÅB: «Ikke mye hvordan,» sa han.

Originalen: Replikk på temaplass med referanse til taleren.

Ytring 7

Original: *"I don't seem to have felt at all how for a long time."*

Deinboll: «Det har ikke vært rart på lenge.»

Egner: «Jeg har det ikke i det hele tatt. Jeg har ikke hatt det på lenge.»

TÅB: «Jeg har ikke følt meg riktig hvordan på aldri så lenge.»

Original: Replik uten referanse til taleren. Ellipse med referanse til foregående ytring.

Eeyores svar er i originalen uutgrunnelig og går utenfor standard språkbruk, siden spørreadverbet «how» brukes som om det skulle være et adjektiv. Det er åpenbart heller ikke ment å skulle gi mening, men er en personlig uttrykksmåte som skal karakterisere Eeyore. Eeyores problemer med å forstå spørreadverbet «how» peker tilbake på gjengivelsen av hvordan han nettopp har stått og tenkt på andre av spørreordene uten å være i stand til å forholde seg normalt til dem. Det blir en videre karakteristik av Eeyore som en figur med begrenset evne til å forstå ting.

I Deinbolls oversettelse finner man dette igjen til en viss grad. Første del av svaret – «Det er ikke rart» - refererer ikke i det hele tatt til den avvikende uttrykksmåten i originalen. «Det er ikke rart» er et standard, adekvat norsk idiom, med betydningen «det er ikke så bra», selv om enkeltordenes leksikalske betydning ikke tilsier dette innholdet. Men det er helt uvanlig å bruke dette uttrykket i perfektum slik det gjøres i siste del av svaret. Dette gjør likevel ikke svaret uforståelig eller uutgrunnelig på den måten som den engelske originalen er det. Deinbolls valg i ytring 6 og 7 gir et annet forhold mellom hennes tekst og målspråket enn mellom originalen og kildepråket.

Egner har laget en oversettelse som gir like lite mening som originalen. Første del følger originalen ganske nøyaktig. Men siste del er ganske ulik. Egner gjør siste del til to helsetninger i to ytringer, mot én helsetning i originalen. I tillegg gjentas ikke «hvordan», - i stedet bruker han et «det» - som kanskje er deiksis til «hvordan» i begge disse setningene. Og videre utelater Egner forbeholdet i originalen som ligger i «*I don't seem to*». Dette og referansen til følelse i «*have felt at all how*» er erstattet med faktainformasjon: a) Jeg har det ikke. b). Jeg har ikke hatt det på lenge. Dette innebærer et avvik i alle tre metafunksjoner. Den ideasjonelle fordi gjengivelsen av den faktiske dialogen avviker sterkt fra originalen i alle tenkelige dimensjoner, den mellompersonlige fordi alle subjektive elementer er borte, og tekstuelte fordi den syntaktiske oppbyggingen av replikken er så annerledes enn originalen. TÅBs oversettelse er i første del identisk med Egner, og altså nært inntil originalen. Andre del er mindre nøyaktig:

«*I don't seem to have felt*» i originalen er blitt til «*Jeg har ikke følt meg*». Forbeholdet i den forsiktede uttrykksmåten er utelatt, og resultatet er en mer definitiv formulering. Det gjør at innholdet i den mellompersonlige metafunksjonen blir annerledes.

«*Not at all how*» betyr «ikke hvordan i det hele tatt». Her er TÅBs «*ikke riktig hvordan*» et klart mer forbeholdent uttrykk. Det gir avvik både i den ideasjonelle og den mellompersonlige metafunksjonen.

«*På aldri så lenge*» er et for sterkt uttrykk i forhold til originalens «*for a long time*». Det tilsvarende norske uttrykket ville ha vært «på lenge». Det kan se ut til at oversetteren har valgt å forsterke beskrivelsen av Eeyores karakter gjennom en forsterket uttrykksmåte. Dette blir et tydelig avvik i den mellompersonlige metafunksjonen.

Ytring 8:

Original: "*Dear, dear,*" said Pooh, "*I'm sorry about that.*"

Deinboll: «*Nei, kjære,*» sa Brumm, «*det var da leit å høre.*

Egner: *Men kjære Tussi, det var da trist å høre,*» sa Brumm.

TÅB: «*Men kjære vene,*» sa Brumm. «*det var da trist å høre.*

Original: En replikk med referanse til taleren. Replikken består av et utbrudd og en helsetning med umarkert tema med subjekt på temaplassen.

Utbruddet er i originalen et idiom. De tre norske oversettelsene har oversatt dette idiommet til tre ulike norske idiomer. Alle er gjengse på norsk, og kunne vært brukt i tilsvarende situasjon. De ulike valgene virker tilfeldige og gjort ut fra personlig smak. Ingen ligger spesifikt nærmere originalen enn de andre gjør.

Alle de tre har det til felles at de overfører det mellompersonlige fokuset som en slik emfatisk vokativ i originalen inneholder.

De har også til felles et avvik i den tekstuelle metafunksjonen ved at de alle tre har føyet til et kohesivt element i starten av setningen i form av henholdsvis «*Nei*», «*Men*» og «*Men*». Både «*nei*» og «*men*» er ord som tekstuelt skaper kontrast til det de samtidig refererer til.

Referansen her er til Eeyores replikk i avsnittet foran. Siden Winnie-the-Poohs kommentar ikke har et ideasjonelt innhold som innvender mot det som er sagt forut, er dette en kontrast til noe annet. Budskapet i Poohs utbrudd – det mellompersonlige innholdet - er forskrekkelse, altså forbauselse med et deltakende engasjement. Kontrasten som uttrykkes,

er, i tråd med dette, kontrasten til hans indre tilstand forut for Eeyores replikk. Originalen har ingen slik kontrasterende start på Winnie-the-Poohs replikk, men like fullt en emfatisk vokativ som har et liknende mellompersonlig budskap. Slik sett er de norske oversettelsene avvikende fra originalen i den mellompersonlige metafunksjonen i form av en eksplisitering; en forsterking av budskapet.

Ytring 9

Original: *Let's have a look at you.*"

Deinboll: *Det er best jeg ser litt på deg.»*

Egner: *La meg se litt på deg.»*

TÅB: *La meg få se litt på deg.»:*

Imperativ setning med markert tema med verbal på temaplassen. Struktur er prosess + deltaker + målobjekt + omstendighet

Originalen bruker en type imperativ som kalles inkluderende imperativ. Vanlige imperativsetninger har «du» som deltaker i prosessen, mens inkluderende imperativ har «du og jeg» som deltaker og subjekt. Dette er en imperativ hvor det kommanderende er dempet av det inkluderende innholdet, og som i den mellompersonlige metafunksjonen skaper fellesskap og nærhet.

På norsk dannes denne egne modusen med «la oss + infinitiv». Ingen av de norske oversettelsene bruker den. Deinboll lager en setning som avviker i alle tre metafunksjoner, når hun lager en indikativ-setning som uttaler noe om kvaliteten ved en bestemt måte å håndtere situasjonen på. Dette er et helt annet ideasjonelt innhold enn originalen.

Mellompersonlig blir budskapet endret fra inkludering og fellesskap til autoritet og argumentasjon. I den tekstuelle metafunksjonen endres tema i Deinbolls setning til «at jeg ser på deg», mens det i originalen er «Let's».

Egner og TÅB bruker en ekskluderende imperativ. Dette styrker autoriteten og ordre-funksjonen i setningen, på bekostning av mellompersonlig fellesskap og kontakt. Den syntaktiske og leksikalske likheten mellom «La oss se litt på deg.» og «La meg se litt på deg.» gjør det lett å undervurdere den store ulikheten i mellommenneskelig funksjon som realiseres i uttrykkene.

4.7 Oversikt over funn

4.7.1 Oversikt over funn - kap. 1

1 - Ytring 1:

Deinboll: **Ideasjonelt:** Utelatelse av en omstendighet: den konkrete måten Winnie-the-Pooh kommer ned på.

Mellompersonlig: «Here is» blir til «Her ser vi». Endrer leserens/lytterens posisjon i historien.

Tekstuelt: Endret til to ytringer.

Egner: **Ideasjonelt:** Eksplisitering.

Ideasjonelt: Utelatelse av beskrivelsen av dunkingen.

Tekstuelt: Tre ytringer med fem setninger. Endret tematisering. Ingen med samme tematisering som originalen.

TÅB: **Ideasjonelt:** Eksplisitering «på slep». Omstendighet uten referanse i originalen.

1 - Ytring 2.

Deinboll: **Mellompersonlig:** Forskyvninger; «really» → kanskje»,

Mellompersonlig: «if only he could stop» blir «hvis han bare kunne la være å».

Egner: **Mellompersonlig:** «feels» blir til «ønsket» - lager konstruksjon med en annen modalitet og en konjunktiv funksjon.

Mellompersonlig: motivasjon for ønske: «så han slapp» - ikke grunnlag for i teksten.

Tekstuelt: Eksplisitering i innledningen.

Tekstuelt: Utelater eksplisitt adversativkopling.

Tekstuelt: Deler inn i to ytringer.

TÅB: **Tekstuelt:** Endrer til to ytringer og utelatt adversativkopling.

1 - Ytring 3.

Deinboll: Ytring utelatt.

Egner: Ytring utelatt.

TÅB: **Mellompersonlig:** Referansen til hva Winnie-the-Pooh tenker og føler er erstattet med et direkte utsagn fra fortelleren om hvordan ting kanskje er.
Tekstuel: «Likevel» er en referanse som ikke har grunnlag i utgangsteksten.

1 - Ytring 4.

Deinboll: **Ideasjonelt:** Eksistensiell prosess «is at the bottom» er erstattet med materiell prosess: «er kommet ned». Endret tempus.

Egner: **Ideasjonelt:** «der hvor trappen ender» er en ikke-standard formulering på norsk der originalen har brukt et standard uttrykk. Klart avvik; originalen er helt umarkert, Egner er svært markert.

TÅB: **Ideasjonelt:** Eksistensiell prosess («is at the bottom») er erstattet med materiell prosess: «er kommet [helt] ned». Endret tempus.
Mellompersonlig: Legger til «helt».

Egner +

TÅB: **Mellompersonlig:** «ready to be introduced to» blir til «vil gjerne hilse på».

1 - Ytring 5.

Deinboll: Ingen avvik

Egner: **Mellompersonlig:** Erstatte navnet med replikk som rommer en hilsen.

TÅB: Ingen avvik

1 - Ytring 6. – 13.

Utelatt hos samtlige, bortsett fra TÅBs fotnote med en «alternativ» oversettelse i en fotnote.

TÅBs variant må ses som nærmere enn en utelatelse. Kan karakteriseres som en «abusive fidelity».

1 - Ytring 14.

Deinboll: **Ideasjonelt:** Utelater en omstendighet; «in front of the fire».

Egner: **Ideasjonelt:** Legger til «som er en liten bjørn». Ingen referanse i originalen.
Mellompersonlig: Legger til at Winnie-the-Pooh liker godt å være med CR å

leke. Ingen referanse i originalen.

Tekstuell: Endrer til to ytringer knyttet sammen med en adversativ kopling. Undergraver likeverdigheten mellom de to aktivitetene som omtales; forsterkes med tillegget av «bare».

TÅB: **Mellompersonlig:** Legger til «bare» i karakteriseringen av den ene aktiviteten.

Tekstuell: Tematiserer annerledes ved å sette tidsleddsetningen først.

1 - Ytring 15.

Deinboll:

Egner: **Ideasjonelt:** Erstatter et setningsfragment med en alenestående omstendighet eller aktør med et helt utsagn som inneholder en annen aktør.

Mellompersonlig: Utfyller med formuleringer om Winnie-the-Poohs preferanser. Ingen referanse til originalen.

Tekstuell: Eksplisitterer og fortolker, og avskjærer den potensielle doble referansen bakover og fremover.

TÅB: **Ideasjonelt + Mellompersonlig:** Erstatter en tvetydig uttrykksmåte; dette setningsfragmentet kan tolkes både som aktør og omstendighet, som står alene med en entydig omstendighet stående alene. Tapet av denne tvetydigheten endrer beskrivelsen av situasjonen. Skaper større nærhet mellom leseren/tilhøreren og fortellingen enn det gjøres i originalen.

1 - Ytring 16. – 18.

Deinboll: **Ideasjonelt:** Erstattet et wh-spørsmål med et ja/nei-spørsmål.

Mellompersonlig: Føyet til «Far» i begynnelsen av ytringen.

Mellompersonlig: Endring fra 1. person som deltar i handlingen til 3. person.

Mellompersonlig: Oversetter «Could you very sweetly» med «Vil du være så snild». Et meget markert uttrykk oversettes med et standardidiom.

Egner: **Ideasjonelt:** Erstatter wh-spørsmål med et ja/nei-spørsmål.

Ideasjonelt: Utelater to av tre replikker.

Mellompersonlig: Føyet til «Far» i innledningen.

Tekstuel: Fortsetter å bruke presens, der originalen går over til preteritum i resten av avsnittet.

Tekstuel: Utelater to av tre replikker.

TÅB: **Mellompersonlig:** Oversetter «Could you very sweetly» med «Kan du være så snill». Et meget markert uttrykk oversettes med et standardidiom.

1 - Ytring 19:

Deinboll: **Mellompersonlig:** Det forbeholdne «I suppose I could» oversettes med det velvillige «Det kan jeg gjerne gjøre».

Mellompersonlig: Endring fra intradiegetisk 1. person til ekstradiegetisk 3. person.

Egner: **Mellompersonlig:** Det forbeholdne «I suppose I could» oversettes med det velvillige «Gjerne det».

Mellompersonlig: Endring fra intradiegetisk 1. person til ekstradiegetisk 3. person.

Tekstuel: Bruker presens tempus der originalen bruker preteritum.

TÅB: Ingen avvik.

1 - Ytring 20:

Deinboll: **Mellompersonlig:** Skaper et avvik ved å føye til «best» i spørsmålet. «Liker best» plasserer preferansen på en skala og graderer i forhold til noe annet, mens originalens «does he like» bare uttrykker positiv innstilling til det omtalte, uten sammenlikning.

Egner: **Mellompersonlig:** Skaper et avvik ved å føye til «best» i spørsmålet. «Liker best» plasserer preferansen på en skala og graderer i forhold til noe annet, mens originalens «does he like» bare uttrykker positiv innstilling til det omtalte, uten sammenlikning.

Tekstuel: Føyer til adversativ kopling til dialogen i foregående ytring.

TÅB:

1 - Ytring 21:

Deinboll:

Egner: **Tekstuel**: Sløyfer ellipsen og lager en helsetning som repeterer aktør og prosess fra forutgående ytring.

Tekstuel: Føyer til referanse til den som sier replikken.

TÅB: **Tekstuel**: Utelater ellipsen ved å lage en helsetning som repeterer aktør og ytring fra foregående ytring.

1 - Ytring 22:

Deinboll: **Tekstuel**: Utelater kausativkoplingen.

Tekstuel: Bruker en ellipse uten referanse til originalen («Den sorten», ikke «den sorten bjørn»).

Egner: Ytring utelatt.

TÅB: Ytring utelatt.

1 - Ytring 23:

Deinboll:

Egner: **Mellompersonlig**: Omformulerer til en kommentar med et innhold uten referanse i originalen.

Tekstuel: Føyer til referanse til taleren av replikken.

TÅB:

1 - Ytring 24:

Deinboll: **Mellompersonlig**: Gjentar avviket fra ytring 18: Oversetter et svært markert uttrykk til et standardidiom.

Egner: Ytring utelatt.

TÅB: **Mellompersonlig**: Gjentar avviket fra ytring 18: Oversetter et svært markert uttrykk til et standardidiom.

1 - Ytring 25:

Deinboll: **Tekstuel**: Utelater referansen til taleren av replikken.

Egner: Ytring utelatt.

TÅB:

1 - Ytring 26:

Deinboll: Ytring utelatt.

Egner: **Ideasjonelt:** Erstatte fortellerens utsagn i originalen om hva han gjorde med

4.7.2 Oversikt over funn - kap. 2

2 - Ytring 1:

Deinboll: **Ideasjonelt:** Oversetter «known to his friends» til «kalt». Mindre markert.

Mellompersonlig: Oversetter Edward Bear til Teddy-bjørnen.

Egner: **Ideasjonelt:** Oversetter «known to his friends» til «blant venner kalt». Mindre markert.

Ideasjonelt: «Was walking» blir til «kom ruslende». Eksplisitterende fortolkning som gjør verbet mer markert enn originalen.

Ideasjonelt: humming blir trallet.

Mellompersonlig: Gjør tre alternative navn til to. Utelater navnet Edward Bear.

Mellompersonlig: Utelater «proudly». Ingen referanse.

TÅB: **Ideasjonelt:** Oversetter «known to his friends» til «kalt».

Ideasjonelt: Føyer til «også».

Ideasjonelt: «Was walking» blir til «kom ruslende». Eksplisitterende fortolkning som gjør verbet mer markert enn originalen.

Ideasjonelt: humming blir trallet. Avvikende leksikalsk.

Ideasjonelt: Trallet «på en liten vise». Eksplisittering ved tilføyelse uten referanse i originalen.

Mellompersonlig: Utelater «proudly».

2 - Ytring 2:

Deinboll: **Ideasjonelt:** «Stoutness Exercises» blir til «slanke-gymnastikk». Svært markert uttrykk blir til umarkert.

Ideasjonell: «hum blir til «stubb»

Tekstuel: Laget en ytring til to, ved å erstatte kolon med punktum.

Egner: **Ideasjonell:** «Stoutness Exercises» blir til «morgengymnastikk». Svært markert uttrykk blir til umarkert.

Ideasjonell: legger til i siste del: «svinger armene ned». Ingen referanse i originalen.

Ideasjonell: utelater eksklamasjonen «oh, help!»

Mellompersonlig: Legger til «allerede». Uten referanse til originalen.

Mellompersonlig: «Made up» blir til «diktet». Mer spesialisert vokabular, mer pretensiøst.

Mellompersonlig: legger «nå helt ned til tærne sine» til originalen: «reach his toes». Ingen referanse til originalen.

Mellompersonlig: «hum blir til «visen»

Tekstuel: Lager tre ytringer. Den første er et rent tillegg. De to andre mer som Deinbolls.

Tekstuel: Endrer tematisering, syntaks og rekkefølge.

TÅB: **Ideasjonell:** «Stoutness Exercises» blir til «morgengymnastikk». Svært markert uttrykk blir til umarkert.

Ideasjonell: legger til i siste del: «svinger armene ned». Ingen referanse i originalen.

Ideasjonell: utelater eksklamasjonen «oh, help!»

Mellompersonlig: legger til «nå helt ned til tærne sine» fra originalen: «reach his toes». Ingen referanse til originalen.

Mellompersonlig: «hum blir til «vise»

2 - Ytring 3:

Deinboll: **Mellompersonlig:** «by heart» blir til «helt utenat». Forsterkende tillegg.

Tekstuel: «It went like this:» blir til «Slik var den».

Egner: **Ideasjonell:** «Humming» blir til «trallet»

Mellompersonlig: Føyer til «glad». Ingen referanse i originalen.

Tekstuel: Utelatt første helsetning i originalen.

Tekstuel: Føyer til «altså». Ekstra referanse. Rekapitulerende.

Tekstuel: Føyer til «gjennom skogen». Denne omstendigheten har Ingen referanse i originalen.

TÅB: **Ideasjonelt:** «was humming» blir «trallet»

Ideasjonelt: Utelatt «to himself».

Mellompersonlig: «properly» blir til «uten å stanse». Forklarende oversettelse.

2 - Ytring 4:

Deinboll: **Ideasjonelt:** «It went like this» er blitt til «slik var den». Idiom blir et generelt uttrykk.

Tekstuel: Endret tematisering.

Egner: Ytring utelatt.

TÅB: **Ideasjonelt:** «It went like this» blir «og sangen var slik». Markert vokabular blir generelt.

Tekstuel: Gjør den til en del av forrige ytring, og føyer til additivkopling.

Tekstuel: Utelater det deiktiske pronomenet. Gjentar substantivet.

4.7.3 Oversikt over funn – kap. 4:

4 - Ytring 1:

Deinboll: **Ideasjonelt/Mellompersonlig:** Utelater «by himself».

Ideasjonelt: «In a thistly corner» blir «blant tistlene». Annen spatial beskrivelse.

Mellompersonlig: «feet well apart» blir «langt fra hverandre». Endrer en verdifokusert beskrivelse til en objektiv, spatial beskrivelse.

Mellompersonlig: «thought about things» blir «tenkte over tingene». Feil konnotasjon.

Tekstuel: Bytter om subjekt og apposisjon.

Egner: **Mellompersonlig:** Føyer til «helt».

Mellompersonlig: «By himself» blir «helt alene». Fordobler avviket med «helt». Forskyver balanse mellom konkret og metaforisk sterkt.

Mellompersonlig: «feet well apart» blir «langt fra hverandre». Endrer en verdifokusert beskrivelse til en objektiv, spatial beskrivelse.

Mellompersonlig: «thought about things» blir «tenkte over tingene». Feil konnotasjon.

Tekstuel: Bytter om subjekt og apposisjon.

Tekstuel: Endrer fra én til to ytringer.

TÅB: **Mellompersonlig:** «By himself» blir «alene». Forskyver balanse mellom konkret og metaforisk.

Mellompersonlig: «feet well apart» blir «langt fra hverandre». Endrer en verdifokusert beskrivelse til en objektiv, spatial beskrivelse.

Mellompersonlig: «thought about things» blir «tenkte over tingene». Feil konnotasjon.

Tekstuel: Bytter om subjekt og apposisjon.

4 - Ytring 2:

Deinboll: **Ideasjonelt:** «sometimes» blir «somme tider». Svært mye mer markert uttrykk som er brukt på norsk for et maksimalt standard uttrykk på engelsk.

Mellompersonlig: Utelater «to himself».

Mellompersonlig: Utelater «Inasmuch as which?»

Egner: **Mellompersonlig:** Utelater «sadly».

Mellompersonlig: Utelater «to himself».

Mellompersonlig: Utelater «Inasmuch as which?»

TÅB: **Ideasjonelt:** Bruker ulike ord som oversettelse for samme ord i originalen.

Mellompersonlig: Utelater «Inasmuch as which?»

4 - Ytring 3:

Deinboll: **Ideasjonelt:** «Stumping along» blir til «traskende».

Tekstuel: Erstatter kausalkopling med additivkopling i innledningen.

Tekstuel: Utelater hensiktskoplingen i mellom de to siste setningene.

Ideasjonelt: Utelater omstendigheten «to him» i siste setning.

Egner: **Ideasjonelt:** «When Winnie-the-Pooh came stumping...» blir til «da han så at Ole Brumm...»

Ideasjonelt: «Stumping along» blir til «traskende».

Ideasjonelt: Utelater omstendigheten «to him» i siste setning.

Mellompersonlig: Føyer til navn vokativt i siste setning.

Tekstuel: Utelater konjunksjonen som skaper kohesjonen i innledningen.

Tekstuel: Endrer setningsstruktur

TÅB: **Ideasjonelt:** «Stumping along» blir til «traskende».

Ideasjonelt: «How do you do?» blir til «Hvordan går det?»

Ideasjonelt: Utelater omstendigheten «to him» i siste setning.

Mellompersonlig: Tar bort hensiktsrelasjonen mellom de to siste setningene i ytringen.

Mellompersonlig: «very glad» blir til «bare glad».

4 - Ytring 4:

Deinboll:

Egner: **Mellompersonlig:** Føyer til navn vokativt brukt i replikken.

TÅB: **Ideasjonelt:** «And how are you?» blir til “Og hvordan står det til?” Dette er et avvik, siden dette ikke blir idiomatisk korrekt som første replikk i en hilsen, i motsetning til standardhilsenen i originalen.. Her kreves tilføyet et fungerende svar på Eeyores hilsen.

4 - Ytring 5:

Deinboll: **Ideasjonelt:** Oversetter til «ristet på hodet». Mindre markert enn originalens «from side to side».

Egner: **Tekstuel:** Skriver «hodet sitt». Bruker en ‘false friend’. Den leksikalske likheten gir et idiomatisk avvik.

TÅB: **Ideasjonelt/Mellompersonlig:** Føyer til «langsomt». Ingen referanse i originalen. Eksplisitering med ref. til Eeyores temperament?

4 - Ytring 6:

Deinboll: **Mellompersonlig:** Normalisering. Gjengir ikke avviket fra standardspråk som ligger i originalen.

Egner: Ingen avvik.

TÅB:

4 - Ytring 7:

Deinboll: **Mellompersonlig:** Formulering som er svakt ikke-standard, men ikke surrealistisk, som originalen.

Egner: **Tekstuel:** Lager to ytringer. Gir ikke mening. Deiktisk form uten referanse. Fragmentarisk likhet med originalen, men for det meste ingen referanse. Kan sies å ha samme avstand til standardspråket som originalteksten har.

TÅB: **Mellompersonlig:** «I don't seem to have felt» blir til "Jeg har ikke følt meg". Utelater forbehold i formuleringen.

Mellompersonlig: «[not] at all how» blir «ikke riktig hvordan». Svekker den definitive uttrykksmåten med et forbeholdent uttrykk.

Ideasjonelt: «for a long time» blir «på aldri så lenge». Forsterkende formulering jevnført med originalen.

4 - Ytring 8:

Deinboll: **Mellompersonlig:** Kohesivt, emfatiserende innledning legges til.

Egner: **Mellompersonlig:** Kohesivt, emfatiserende innledning legges til.

TÅB: **Mellompersonlig:** Kohesivt, emfatiserende innledning legges til.

4 - Ytring 9:

Deinboll: **Tekstuel:** Endrer tema.

Ideasjonelt: Endrer syntaks fra imperativ til indikativ.

Mellompersonlig: Endrer fra inkluderende imperativ til autoritativt utsagn.

Egner: **Mellompersonlig:** Endrer fra inkluderende til vanlig imperativ. Fra nærhet til autoritet.

Ideasjonelt: «litt» er et tillegg uten referanse i originalen.

TÅB: **Mellompersonlig:** Endrer fra inkluderende til vanlig imperativ. Fra nærhet til autoritet.

Ideasjonelt: «litt» er et tillegg uten referanse i originalen.

4.8 Analyse av funn

Ved nærlesning av tekstene har jeg identifisert det jeg har kalt for leksikalske avvik mellom utgangstekst og oversettelser. Disse avvikene har jeg analysert funksjonelt. Det består i at jeg har identifisert hvilke/n effekt hvert identifiserte avvik har på de tre språklige metafunksjonene man opererer med i SFL. Ut fra det har jeg forsøkt å bestemme spesifikt innenfor hvilken metafunksjon det enkelte konkrete avviket har en effekt.

Dette har gitt meg et enkelt og oversiktlig tallmateriale som gjør synlige noen tendenser til hvordan de tre oversetterne har forholdt seg til og håndtert utgangsteksten.

Antallet avvik – som jeg altså har gjort til den omvendte målestokken for nærhet; - jo mer avvik, desto mindre nærhet – viser tendensene i materialet:

I mine tekstutdrag har jeg identifisert 169 avvik fra originalen. Disse avvikene har jeg kategorisert slik:

Ideasjonelle avvik:	56 (33 %)
Mellompersonlige avvik:	71 (42 %)
Tekstuelle avvik:	42 (25 %)

4.8.1 Fordeling av avvik mellom oversettelsene

Det er interessant å se på hva slags type avvik jeg har funnet i de ulike oversettelsene. Hvis det er noen tydelige tendenser for dette, kan det potensielt si noe om at de ulike oversetterne har et ulikt syn på hvordan en oversettelse bør lages og hva som bør prioriteres.

Slik fordeler avvikene seg på de ulike oversettelsene:

Deinboll:

Totalt antall avvik:	47 (28 % (av alle avvik))
Ideasjonelle:	15 (32 %)
Mellompersonlige:	21 (45 %)

Tekstuelle: 11 (23 %)

Egner:

Totalt antall avvik: 71 (42 %)

Ideasjonelle: 19 (27 %)

Mellompersonlige: 28 (39 %)

Tekstuelle: 24 (34 %)

TÅB:

Totalt antall avvik: 51 (30 %)

Ideasjonelle: 22 (43 %)

Mellompersonlige: 22 (43 %)

Tekstuelle: 7 (14 %)

Deinbolls oversettelse er den første som ble laget. Hennes oversettelse er også den oversettelsen som har det laveste antallet avvik av de tre oversettelsene, med 47 identifiserte avvik i mitt materiale.

I Egner, som er den neste oversettelsen, har jeg identifisert 70 avvik. Det er 51 % flere avvik enn i Deindoll og 39 % flere avvik enn jeg har funnet hos TÅB.

TÅB, den tredje oversettelsen, ligger med 51 avvik, ca 9 % høyere enn Deinboll.

Om man så ser nærmere på tallene, kan man se noen tendenser til hva slags type avvik de tre oversettelsene inneholder:

Den klareste enkelttendensen i materialet ser man i tallene for Egners tekst. Egner ligger i antall tekstuelle avvik betydelig høyere enn antallet hos de to andre. Sammenliknet med Deinboll ligger Egner i absolutte tall 140 % høyere, og i forhold til TÅB ligger han hele 242 % høyere. Jeg viser til kap. 3 for definisjon og forklaring på hva jeg regner som tekstuelle avvik.

Hvis man i den samme sammenlikningen som ovenfor korrigerer for det ulike antallet avvik i de ulike oversettelsene, og i stedet ser på prosentandelen av de ulike typene avvik hos hver enkelt, blir forskjellene mellom oversetterne en del mindre. Men det er likevel en helt tydelig forskjell når Egners tekstuelle avvik utgjør en andel på 34 % av alle avvikene jeg har funnet

hos ham, mens de hos TÅB bare utgjør 14 %. Deinboll ligger da, med 23 %, omtrent midt imellom Egner og TÅB.

Når det gjelder ideasjonelle avvik, ligger Egner derimot (i absolutte tall) 14 % lavere enn TÅB, men 36 % over Deinboll, som ligger lavest på denne typen avvik. Jeg viser til kap. 3 for definisjon og forklaring på hva jeg regner som ideasjonelle avvik.

Proporsjonen av ideasjonelle avvik i den enkelte oversettelse forsterker den tendensen som de absolutte tallene viser. Egners andel ideasjonelle avvik på 27 % er den laveste av de tre oversettelsene, mens TÅB ligger høyest, med 44 %. Deinboll ligger ikke så mye over Egner, med 32 %.

De mellompersonlige avvikene er den typen avvik som er jevnest fordelt mellom oversettelsene. I absolutte tall ligger Egner høyest også her, med 27 identifiserte avvik. Deinboll og TÅB ligger her begge på 21. Jeg viser til kap. 3 for definisjon og forklaring på hva jeg regner som mellompersonlige avvik.

Men proporsjonalt er det ganske små forskjeller. Det er Deinboll som har den høyeste andelen mellompersonlige avvik, med 45 %. Deretter følger TÅB med 42 %, og Egner ligger her lavest, med 39 %.

4.8.2 Om kategoriseringen

Jeg er klar over at SFL forutsetter at enhver tekst fungerer innenfor alle de tre metafunksjonene samtidig. Derfor er det mulig å innvende mot denne kategoriseringen av avvikene at et avvik vil ha en effekt på alle tre metafunksjoner. Jeg mener allikevel at det er mulig og interessant å forsøke å identifisere innenfor hvilken metafunksjon et avvik har sin viktigste effekt.

Når setningen «..., humming proudly to himself.» av Egner blir oversatt med «... mens han trallet på sin lille vise.», mener jeg at det er hevet over tvil at det at ikke noe av innholdet av ordet «proudly» er overført til oversettelsen, først og fremst gir seg utslag i tekstens mellompersonlige funksjon. Og det gjelder selv om man her kan hevde at «tralle» er et mer positivt ladet verb enn «nynne», slik at noe av den positive stemningen i teksten er overført. Selv om det ligger til en viss grad implisitt i «tralle» at man er glad, ligger det ikke i det at man er stolt.

4.8.3 Utelatelse og tilføyelser

I tillegg til avvikene jeg har identifisert i den oversatte teksten kommer 30 tilfelle av at en hel ytring i utgangsteksten er utelatt. En stor del av disse utelatelsene utgjøres av avsnittet som er utelatt i to av tre oversettelser og gjengitt som en fotnote i den tredje.

En gjennomgang av den ovenstående oversikten over de avvikene jeg har funnet, viser at jeg 41 ganger har omtalt en eller annen form for utelatelse. Dette er utelatelse av en rekke ulike elementer; fra enkeltord til fraser via leddsetninger, helsetninger og hele ytringer til et helt avsnitt.

Deinboll: 13 utelatelse

Egner: 17 utelatelse

TÅB: 11 utelatelse

Om man korrigerer for Egners høyere totale antall avvik, ser man at andelen utelatelse i avvikene er omtrent like høy i alle oversettelsene.

Ser man derimot på det motsatte; tilføyelser, er dette noe jeg har omtalt bare 17 ganger. Dette er også snakk om alle typer tilføyelser, fra ord til setninger og hele ytringer.

Ut fra dette kunne det være naturlig å tro at de norske oversettelsene tilsammen utgjorde mindre tekst enn originalen. Originalen består av 479 ord, så i utgangspunktet finner jeg at det stemmer, siden de norske oversettelsene består av:

Deinboll: 374 ord

Egner: 427 ord

TÅB: 423 ord

Men hvis man trekker fra det avsnittet i kapittel 1 som er utelatt i alle tre norske oversettelser, finner man at resten av originalen består av 406 ord. Da blir det synlig at både Egners tekst og TÅBs tekst er noe lengre enn originalen. Men Deinbolls tekst, som for eksempel har færre utelatelse enn Egner, er bare på 374 ord, som er mer enn 10 % kortere enn Egners og TÅBs tekster.

5. Diskusjon

5.1 Avvik og nærhet

I kapittel 2 har jeg definert nærhet ut fra at den nærheten mellom utgangsteksten og oversettelsen som jeg forsøker å måle her, er en nærhet som er definert ut fra i hvilken grad et tekstelement i oversettelsen har det samme forholdet til kildespråket som det korresponderende tekstelementet i utgangsteksten har til målspråket.

Det er ikke alle avvikene jeg har funnet som det er like enkelt å sette opp mot denne målestokken.

La meg ta for meg noen tekstdeler hvor det varierer hvor godt målestokken har fungert:

Når Egner skriver «nå er han i hvert fall kommet ned til der hvor trappen ender», der originalen har «Anyhow, here he is at the bottom», er det enkelt å komme frem til at Egner formulerer en tekst som har et annet forhold til norsk enn originalen har til engelsk.

Originalens «at the bottom», ellipse for «at the bottom of the stairs», er en helt normal og umarkert uttrykksmåte på engelsk, selve standardmåten å uttrykke hvor man er når man nettopp har gått ned eller akkurat skal til å gå opp en trapp. Dette har Egner oversatt til uttrykket «der hvor trappen ender», en slående unaturlig formulering, som gir to treff ved søk på www.google.no og er lite egnet i denne typen litterær tekst. Slik står de to uttrykksmåtene nærmest på diametrale posisjoner hva angår markerthet. Egner bruker 14 ord på å si noe som originalen har sagt på 7 ord, bruker ingen ellipse og velger et verb som beskriver en eksistensiell prosess der hvor originalen beskriver en materiell prosess. På den måten har Egner valgt en uttrykksmåte som avviker klart fra normal språkbruk, i sterk kontrast til originalens banale uttrykksmåte.

Like så er det når Deinboll velger «Det er ikke så rart.» for å oversette Eeyores replikk hvor han i originalen har sagt «Not very how.» som svar på spørsmålet «How are you?». Her må man forutsette at forfatteren av originalen med nøye overveiet hensikt har laget et utsagn som ikke gir mening, sannsynligvis ikke engang for taleren. Dette gjør ikke Deinboll noe forsøk på å gjenskape. Hun velger i stedet et velbrukt standardidiom som ikke formidler noe av det surrealistiske ved originalens tekst. Vi har her et skoleeksempel på at forholdet mellom måltekst og målspråk er annerledes enn forholdet mellom kildetekst og kildespråk.

Enda et eksempel er når originalen forteller at Winnie-the-Pooh gjør «Stoutness Exercises» når han er stått opp om morgenen og både Egner og TÅB velger å oversette det til «morgengymnastikk.» Av de første 50 treffene på www.google.no på søk på uttrykket «stoutness exercises» er det bare to som ikke direkte refererer til Winnie-the-Pooh. Stoutness Exercises ser ut fra dette ut til å være et uttrykk som Milne fant på da han skrev boken, siden det ikke er i bruk på engelsk annet enn som et ekko nettopp derfra. Det norske uttrykket mangler helt den markertheten som i så fall er fremtredende i originaltekstens omtale av akkurat denne aktiviteten. Det innfrir ikke kriteriene for å være en nær oversettelse.

Og slik har det fungert godt i store deler av materialet, mener jeg, å bruke min metodikk til å objektivisere forholdet mellom de ulike oversettelsene, og jeg tror mener at materialet mitt inneholder interessante data.

Men analysen blir mindre likefrem er det når originalen lyder «And then he feels that perhaps there isn't.», og TÅB oversetter til «Men kanskje det ikke er det likevel.» Det er åpenbart at det er flere avvik fra originalen i oversettelsen. For eksempel tematiserer originalen en mental prosess, mens TÅBs oversettelse bare inneholder en eksistensiell prosess. Og i originalen er den mellompersonlige metafunksjonen fremtredende, siden den fokuserer på hva noen «føler», mens TÅB lager et utsagn om hvordan noe «er». Men han bruker adverbialt «kanskje», med en referanse til det som i forrige ytring også hos TÅB er omtale av Winnie-the-Poohs tanker eller følelser. Det betyr at den mellompersonlige metafunksjonen til en viss grad er fremhevet også i oversettelsen, og avviket mellom utgangstekst og oversettelse er mindre enn det ellers ville vært.

Men er det belegg for å si at oversettelsen her står i et annet forhold til målspråket enn originalen står i til kildespråket? Jeg er i tvil om det. Om man skal holde seg til SFL som teoretisk rammeverk for å belyse kriteriene for «et annet forhold til språket enn originalen har, mener jeg at registerteori kan være et område å se på. Alle tre dimensjoner av register; felt, relasjon og mediering, er dimensjoner som sier noe om at språkbruk er normert. Fokuset i den gjengitte omtalen og beskrivelsen av disse spesielle tekstdelene er på at de skiller seg ut, med andre ord at de er annerledes enn resten av teksten. Dette må nødvendigvis innebære at de går mot normene, og det vil si at de avviker i en eller flere dimensjoner av registerteori.

Dette virker rimelig når man tenker på hva som får en tekst til å skille seg ut og tiltrekke seg oppmerksomhet. En uventet vending, - hva består den i? Kanskje at man låner et uttrykk fra ett fagfelt over i et annet for å lage et slående bilde. Da har man gjort et bevisst brudd med normene for hvordan et felt bestemmer hvilket register man «skal» bruke. Eller kanskje at man er frekk mot sin far, og dermed bryter med normer for både relasjon og felt.

Eller at man er morsom på Stortingets talerstol, og med det potensielt bryter med alle de tre registerdimensjonene for hvordan språket skal brukes akkurat der.

Dette får meg til å tenke at jeg kanskje ved å analysere bare langs dimensjonen metafunksjoner bruker en tilnærming som ikke evner å identifisere noen av de trekkene som er viktigst for å beskrive hvordan og hva det vil si at en tekst skiller seg ut, og altså i neste omgang er avgjørende for hvor stor nærhet det er mellom oversettelser og oversettelser ifølge den definisjonen jeg har brukt her.

Kanskje ville det blitt en bedre undersøkelse hvis jeg hadde analysert langs dimensjonen register i tillegg.

5.2 Det subjektive inntrykket kontra resultatet

Det er interessant å gå tilbake til start, og sammenholde resultatet av min undersøkelse med det subjektive inntrykket jeg har beskrevet at jeg hadde da jeg hadde lest oversettelsene, - før jeg hadde begynt på en systematisk analyse. Min opplevelse var da at TÅBs oversettelse lå nærmere originalen enn begge de to andre. Og at Egner var den av de tre oversettelsene som lå lengst unna originalen.

Det siste er bekreftet i det mye høyere antall avvik totalt hos Egner enn hos de to andre.

Men det er slående at TÅB likevel i absolutte tall faktisk ligger over Egner i ideasjonelle avvik, mens Deinboll ligger godt under. På mellompersonlige avvik ligger TÅB noe under Egner, og på samme nivå som Deinboll.

Men den sterkeste tendensen i sammenlikningen mellom typene avvik, er, som nevnt i diskusjonen, at TÅB ligger så mye lavere enn spesielt Egner på tekstuelle avvik. Og det er bare når det gjelder tekstuelle avvik at fordelingen mellom de ulike oversettelsene tilsvarer det subjektive inntrykket jeg hadde på forhånd av hvor nært oversettelsene lå originalen.

Et mulig spørsmål ut fra dette er om det kan være slik at forekomsten av tekstuelle avvik, eller omvendt uttrykt; at det å sørge for en stor grad av nærhet i den tekstuelle metafunksjonen, virker sterkere enn andre typer avvik når det gjelder å skape en generell opplevelse av nærhet til originalen i en oversettelse.

En alternativ mulighet er at det var det høyere totale antallet avvik hos Egner som samlet skapte opplevelsen av at Egner er langt mindre nær originalen enn de andre. Det forklarer likevel ikke det subjektive inntrykket av at TÅB var klart nærmere enn Deinboll, som i analysen har et lavere samlet antall avvik enn TÅB, og for eksempel et lavere antall ideasjonelle avvik.

Kanskje kunne det være interessant å se nærmere på denne dimensjonen av opplevd nærhet i oversettelser. Hvilken type nærhet og hvilken type avvik er det som oppleves sterkest hos leseren?

6. Konklusjon

Ut fra det jeg har funnet og beskrevet, har ikke min undersøkelse styrket Nyoversettelseshypotesen. De tekstavvikene jeg har identifisert, viser verken samlet eller hver for seg at den andre oversettelsen som kom (Egner) eller den tredje (TÅB) er nærmere originalteksten enn den første oversettelsen (Deinboll) er.

Om jeg skulle ha konkludert med at hypotesen var styrket, måtte jeg ha funnet en tydelig tendens til færre avvik fra originalen i Egners oversettelse enn i Deinboll, og helst enda færre i TÅBs oversettelse.

Men om man ser på absolutte tall for avvik jeg har funnet, er det Egner som ligger klart høyest. De to andre, både den oversettelsen som kom før Egner og den som kom etter, ligger omtrent like høyt i antallet avvik. Førsteoversettelsen ligger lavest, og begge ligger på et langt lavere nivå enn Egner.

Det er noen forskjeller mellom oversettelsene når det gjelder fordelingen av de ulike typene avvik jeg har identifisert. Noen av dem gir grunnlag for å si noe om forholdsvis tydelige forskjeller mellom oversettelsene. Men de fleste forskjellene er så små at de ikke gir noe godt grunnlag for å si noe om typiske trekk.

6.1 Videre forskning

Om man skulle se nærmere på de tre oversettelsene av Winnie-the-Pooh, er det interessant å se på påvirkninger mellom de ulike oversettelsene. Underveis i mitt arbeid med oversettelsene er jeg gang på gang blitt slått av hvordan markerte uttrykk kan finnes igjen i mer enn en oversettelse. Man kunne kanskje tenke at det skyldes at flere oversettere kan komme frem til samme resultat, at slike likheter således var tilfeldig eller til og med ventelig. Men det interessante er at det skjer et stort antall ganger i de tilfelle hvor det valget som videreføres fra en tidligere oversettelse ikke fremstår som det mest nærliggende valget for oversettelse, og kanskje noe klart mer nærliggende ikke videreføres fra den andre oversettelsen.

Dette har også vist seg i det materialet jeg har analysert:

Fra åpningen av 4. kapittel:

Original: “..., his front feet well apart.”

Alle oversettelser: “...med forbena langt fra hverandre.”

Det er åpenbart at «langt fra hverandre» ikke er den mest nærliggende oversettelsen for «well apart», siden vi på norsk har idiomet «bena godt fra hverandre», som i betydning har et perfekt sammenfall med det engelske. Derfor er det påfallende at begge de to senere oversettelsene har videreført Deinbolls variant.

Fra åpningen av 1. kapittel:

Original: “and ready to be introduced to you. “

Deinboll: « og ferdig til å bli presentert for deg».

Egner + TÅB: “og vil gjerne hilse på deg.”

Her er det på samme måten overraskende at til tross for at Deinboll har valgt det leksikalsk næmeste uttrykket, har Egner valgt det som er klart avvikende, og TÅB har valgt å videreføre det istedenfor Deinbolls nærmere uttrykk, evt. modernisert til «og klar til å hilse...».

Fra åpningen av 2. kapittel:

Original: “humming proudly to himself. “

Deinboll: « mens han nynet stolt for seg selv».

Egner + TÅB: “mens han trallet på sin lille vise/en liten vise.”

Dette er samme situasjon som eksemplet over: Til tross for at Deinboll har laget den nærmeste norske formuleringen, foretrekker Egner et avvik, og overraskende nok foretrekker TÅB å videreføre Egner fremfor Deinboll.

Det fins også eksempler på at TÅB har fulgt Deinbolls valg fremfor Egners.

Uten å ha analysert det på noen måte har jeg det inntrykk av at denne tendensen, - at oversettelsene har påvirket hverandre, i en analyse kunne vise seg som et klarere trekk enn det at oversettelsene er påvirket av de elementene som skal styre Nyoversettelseshypotesen.

6.2 En sluttkommentar om Nyoversettelseshypotesen

Nyoversettelseshypotesen er en endimensjonal måte å tilnærme seg oversettelser på; det eneste den forholder seg til, er hvilket nummer i rekken en oversettelse er. Nettopp derfor er

det tvilsomt om den noen gang blir noe mer enn en omstridt idé. Det er absolutt tenkelig at hypotesen er korrekt, og den rasjonale som forsvarerne av hypotesen legger til grunn for den, har gjort at hypotesen har vakt bred interesse og anerkjennelse.

Men det er en mengde andre elementer som påvirker en oversettelse enn den ene egenskapen Nyoversettelseshypotesen forholder seg til, for eksempel hvilken tidsperiode oversettelsen ble til i, oversetteren, utgiverens preferanser, oversettelsens funksjon og målgruppe, konvensjoner for oversettelser i en kultur, og mange andre. Til sammen vil disse faktorene lage så mye støy i enhver prøving av Nyoversettelseshypotesen at det vil forbli en umulig oppgave å isolere effektene av de mekanismene som eventuelt virker slik hypotesen beskriver. Derfor kommer også fremtidige prøvinger til å gi motstridende resultater. Noen vil styrke hypotesen, og andre vil svekke den. Fordi det i virkeligheten er andre faktorer som har vært utslagsgivende.

7. Referanser:

- Annual Review of Entomology.** *Insect Micromorphology*. Vol. 5, s. 17-34
- Baker, M.** (2011) *In Other Words*. London og New York: Routledge.
- Bensimon, P.** (1990). Présentation. I *Palimpsestes*, vol. XIII, nr. 4, s. ix-xiii.
- Berman, A.** (1990). La retraduction comme espace de la traduction. I *Palimpsestes*, vol. XIII, nr. 4, s. 1-7.
- Berman, A.** (2004). Translation and the trials of the foreign. I Venuti, L. (2000). *The Translation Studies Reader*. London og New York: Routledge.
- Brisset, A.** (2004) Retraduire ou le corps changeant de la connaissance sur l'historicité de la traduction. *Palimpsestes*, vol. 15, s. 39-67.
- Catford, J.C.** (1994). *A Linguistic Theory of Translation*. Oxford: OxfordUniversity Press.
- Chesterman, A.** (2004) 'Hypotheses about translation universals'. I **Hansen, G., Malmkjaer, K. and Gile, D.** (red.). *Claims, Changes and Challenges in Translation Studies*. Amsterdam: Benjamins.
- Deane, S. L.** (2011). *Confronting the Retranslation Hypothesis: Flaubert and Sand in the British Literary System*. Edinburgh: University of Edinburgh.
- Eggs, S.** (1994). *An Introduction to Systemic Functional Linguistics*. London: Continuum.
- Eggs, S.** (2004). *An Introduction to Systemic Functional Linguistics*. 2nd Edition. London: Continuum.
- Halliday, M.A.K. & Matthiessen, C. M.** (2004). *An Introduction to Functional Grammar*. 3rd edition. London: Arnold. Newmark: Notes on Translation
- Halliday, M.A.K. & Hasan, R.** (1989). *Language, context and text*. Oxford: Oxford University Press.
- Koller, W.** (1979) *Einführung in die Übersetzungswissenschaft*. Heidelberg-Wiesbaden: Quelle und Mayer.
- Lewis, P.A.** (1985, 2000). The Measure of Translation Effects. I Venuti, L. (2000). *The Translation Studies Reader*. London og New York: Routledge.
- Milne, A.A** (1926). *Winnie-the Pooh*. London: Methuen & Co Ltd.
- Milne, A.A** (1932). *Ole Brumm*. Gyldendal Norsk Forlag A/S
- Milne, A.A** (1974). *Ole Brumm*. Gyldendal Norsk Forlag A/S
- Milne, A.A** (1993). *Ole Brumm*. Gyldendal Norsk Forlag A/S

- Newmark, P.** (1993). *Paragraphs on Translation*. Cleedon: Multilingual Matters Ltd
- Nørgaard, N.** (2003). *Systemic Functional Linguistics and Literary Analysis: A Hallidayan Approach to Joyce, a Joycean Approach to Halliday*. Odense: University Press of Southern Denmark.
- Oittinen, R.** (1997). *Liisa, Liisa ja Alice*. Tampere: Tampere University Press.
- Paloposki, O., & Koskinen, K.** (2004). A thousand and one translations: Revisiting retranslation. I Hansen, G., Malmkjaer, K. & Gile D. (red.). *Claims, Changes and Challenges in Translation Studies. Selected contributions from the EST Congress*. København: 2001
- Susam-Sarajeva Ş.** (2003). *Multiple-entry visa to travelling theory: Retranslations of literary and cultural theories*. Target, vol. 15, nr. 1, s. 1-36.

www.google.com – Søkemotoren Google Search

www.snl.no - Store norske leksikon

www.penguin.com/static/pages/yr/minisites/winniethepooh/history.php

<http://www.nob-ordbok.uio.no/perl/ordbok.cgi>

<http://www.oxforddictionaries.com/>

<http://www.1.sil.org/linguistics/GlossaryOfLinguisticTerms/WhatIsTranslationalEquivalence.htm>